

Ne prodajajmo
medu pod povprečno
ceno tujega medu!

- Ocena čebelarske pašne sezone 2018
- Ukrepi za odkrivanje malega panjskega hrošča
- Kristalni Triglav 2018 za ČZS in Boštjana Noča
- Čebelarstvo – rdeča nit življenja Mirka Pavlina

Za člane ČZS nudimo 5-% popust pri nakupu čebelarke opreme v vrednosti nad 50 EUR.

LYSON

Polnilnica za med z avtomatsko obračalno mizo Lyson, cena: **3387,64 €**

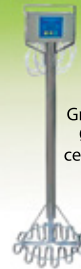
Mala obračalna miza s polnilnico, cena: **2467,75 €**

Zaščitni kombinezon, več vrst, cena od: **34,50 €**

Inox sončni topilnik-mali, cena: **221,13 €**

Grelec za med Ø 250 mm, cena: **409,00 €**

Komora za dekrystalizacijo medu, cena: **1575,00 €**

Panj american langstroth, barvan, cena: **74,49 €**

Hlapilnik za mravljinčno in oksalno kislino, cena: **1,46 €**

Sladkor 25 kg vreča, **UGODNO**

Napajalnik za čebele, cena: **52,00 €**

*Vse cene vsebujejo DDV.

Drugo čebelarstvo opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o., Ulica Staneta Rozmana 16, 8340 Črnomelj, M: +386 40 745 750, +386 40 748 588, +386 31 695 485
Poletni delovni čas trgovine v Črnomlju (julij in avgust): pon., tor., čet., pet.: 09.00–16.00, sre.: 09.00–17.00, sob.: 08.00–12.00
PE Belokranjski hram Domžale, Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale, M: +386 40 269 870
Delovni čas trgovine v Domžalah: pon., tor., čet., pet.: 9.00–16.00, sre.: 9.00–17.00, sob.: 8.00–12.00
www.belokranjski-hram.si, facebook – belokranjski hram, E: info.belokranjski-hram@t-2.si

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM: 031 351 964

E-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

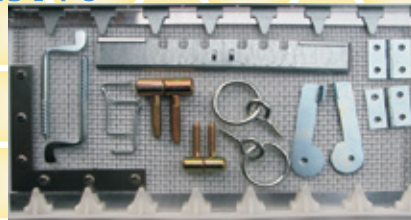
**IZDELAVA ČEBELARKE OPREME
TRGOVINA - ČEBELARSTVO**

IZOLACIJSKA PENA

SATNIKI AŽ, LR, LR 2/3

VSE ZA OBNOVO IN IZDELAVO PANJEV

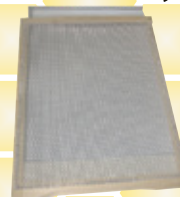
PLASTIČNA OBEŠALA

MATIČNA REŠETKA

TESTNA MREŽA PVC

LESENA TESTNA MREŽA

IZDELAVA IN PRODAJA VSEH VRST SATNIC. PO DOGOVORU MOŽNA IZDELAVA SATNIC IZ LASTNEGA VOSKA.

OD 1.9. DO 31.12. JE MOŽNA IZDELAVA SATNIC IZ LASTNEGA VOSKA OD 15 kg DALJE.

OGLEDJTE SI IZDELAVO SATNIC NA NAŠI SPLETNI STRANI.

OJAČANA RAZSTOJIŠČA, RAZSTOJIŠČA 11 + 3, JAHAJČI ZA SATNIKE

Delovni čas: od pon. do čet.: 09.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 09.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO 4-% POPUST PRI GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 100 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Drage čebelarke in čebelarji!

Ko imaš možnost pisati o naravi in o razvoju dogajanj v njej, še posebej glede na čebele, besed ne zmanjka in po glavi šviga veliko idej za pisanje.

Sedaj ko je letošnja pašna sezona, o kateri je več napisanega v posebnem prispevku, že krepko za nami, lahko tudi za letošnje leto trdimo, da je bilo nekaj posebnega. Pa ne mislim posebno zaradi same pridelave medu, pač pa posebno zaradi vremena. Če lahko rečemo »posebno«, saj po dogajanjih zadnjih let težko ocenimo, katero leto je posebno, drugačno od normalnega. Normalno, idealno leto bi po mojem mnenju moralo potekati približno takole: na začetku leta sneg in nizke temperature, ki bi v nočnem času vztrajale pod lediščem vse do sredine marca. Nato bi se temperature počasi dvigovale, stalile snežno odejo in povzročile razcvet prvih spomladanskih rastlin, ki so za uspešen razvoj čebeljih družin izrednega pomena. Aprilsko muhasto vreme bi nam postreglo s kar nekaj padavinami in temperaturami ponoči do 10 stopinj, čez dan do 20. V tem času bi čebele obiskovale cvetlice, grmovnice, sadno drevje in divjo češnjo ter tako nabrale dovolj za prvo točenje cvetličnega medu. Sledila bi intenzivnejša paša na oljni ogrščici, družine bi se dobro zalegle in številčno okrepile ter tako pripravile na pašo akacije, ki bi se začela 10. maja na območju Primorske. Z desetdnevnim zamikom bi akacija zacvetela tudi na južnem delu države in v Prekmurju. Hkrati z medenjem akacije bi na območjih gozda potekala paša na javorju. Po koncu akacije in javorjeve paše ob še vedno zelo stabilnem vremenu in višji zračni vlagi bi začelo medenje na smreki, nato bi sledila paša na kostanju in lipi in za konec idealne pašne sezone bi se medenje pojavilo še na hoji in bi vztrajalo vse do sredine avgusta.

Sliši se lepo, vendar vsi, ki se ukvarjamo s čebelarstvom, vemo, da kaj takega lahko slišimo le v pravljici. Realno stanje je popolnoma drugačno. Še dobro se spomnimo žledoloma leta 2014, lanske hude pomladanske pozebe in decembrskega vetroloma ter škode, ki jo povzroča lubadar. To so le tiste najbolj izrazite katastrofe, koliko je pa še tistih sprememb znotraj posameznega letnega časa, ki se vse pogosteje pojavljajo in smo jih dnevno deležni. Od pozeb, pogostih padavin, močnih padavin, hitrih temperaturnih sprememb, milih zim, poznega sneženja, vetra, suš do vročinskih valov in še bi lahko naštevali.

Čebelarstvo je dejavnost »brez strehe nad glavo«, smo na milost in nemilost prepuščeni naravi. Če jo

še tako spremljamo, preučujemo in občudujemo, ne bomo nikoli z gotovostjo predvideli njenih namer in dejanj. Ne glede na to, koliko smo vestni, se trudimo in vlagamo, če narava ne ponudi in ne omogoči, nimamo nič.

Narava se tako ali drugače spreminja, saj to dela že vrsto let, stoletij, tisočletij ... in z njo tudi mi, ki smo tako ali drugače del nje. Podnebje se spreminja, to je dejstvo. Ali gre za normalen cikel ali se na ta način kažejo negativni vplivi človeka na okolje, pa je drugo vprašanje. Popolnoma zanemariti vplivov človeka na okolje žal ne gre, saj smo med razvojem spoznali in dokazali, da naša dejanja vendarle imajo negativne vplive. Najbolj te spremembe občutimo prav čebelarji in drugi v kmetijski panogi, saj smo od narave neposredno odvisni. Še bolj skrb vzbujajoče pa so napovedi, da se bo stanje v prihodnje še stopnjevalo in slabšalo. Kot kaže, bodo intervali posameznih paš krajši, posamezna območja medenja bolj ali manj izrazita, brezpašno obdobje po končani paši vse daljše.

Ker nisem in ne želim biti črnogled, bom ponovil, kar sem že večkrat rekel: »Čebelarji smo večni optimisti in prav je tako, ker drugače tega dela ne bi opravljali.« Še naprej bomo morali vzrejati močne čebelje družine, ki jim bo uspelo v dani situaciji pašo najbolje izkoristiti. Zelo pomembno bo dobro in natančno spremljanje narave, rastlin in v končni fazi povzročiteljev medenja, saj bo to igralo odločilno vlogo pri iskanju in nameščanju čebeljih družin. Kot najbrž že veste, sem nasledil Jureta Justinka, ki je zadnjih nekaj let zelo uspešno vodil opazovalno-napovedovalno službo medenja. Ta naloga ob zdajšnjem ritmu spreminjanja narave ni lahka. Še bolj bomo morali sodelovati, se pogovarjati in povezovati, saj bomo le na ta način premagovali ovire, ki nas čakajo.

Za konec vsem želim in upam, da imate za seboj uspešno sezono in zdrave čebele, in želim, da bomo drugo leto takšen čas govorili o rekordni sezoni z zelo majhnimi izgubami.

Naj med!

Aleš Bozovičar, vodja Opazovalno-napovedovalne službe

KAZALO

UVODNIK

Aleš Bozovičar 305

ZDRAVJE ČEBEL

prof. dr. Vlasta Jenčič in dr. Metka Pislak Ocepek: Ukrepi za zgodnje odkrivanje malega panjskega hrošča (*Aethina tumida*) 307
Jernej Bubnič: Mali panjski hrošč v Italiji 309

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Aleš Bozovičar: Ocena čebelarstva pašne sezone 2018 310
Vlado Auguštin: Skrb za čebele pozimi 312
Dr. Andrej Gogala: Križarska lisarka (*Epeolus cruciger*) 313
Tanja Magdič: Ne prodajamo medu slovenskega porekla pod povprečno ceno tujega medu! 314
Boris Seražin: Stanje na trgu medu, kot ga vidimo profesionalni čebelarji 315
dr. Burkhard Schaer: Kaj lahko strateški marketing naredi za dvig prodaje in dodane vrednosti 317
Franc Šivic: Novice iz sveta 318

DELO ČEBELARJA

dr. Stanislav Kapun: Čebelarjeva opravila v novembru 319

IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV

320

OBVESTILA ČZS

325

OGLASI

333

V SPOMIN

336

INDEX

EDITORIAL

Aleš Bozovičar 305

BEE'S HEALTH

Prof. Vlasta Jenčič, DSc and Metka Pislak Ocepek, DSc: Measures for early detection of small hive beetle (*Aethina tumida*) 307
Jernej Bubnič: Small hive beetle in Italy 309

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Aleš Bozovičar: Assessment of the beekeeping forage season 2018 310
Vlado Auguštin: Caring for bees in winter 312
Andrej Gogala, DSc: Red-thighed epeolus (*Epeolus cruciger*) 313
Tanja Magdič: Let us not sell the honey of Slovenian origin below the average price of foreign honey 314
Boris Seražin: The situation on the honey market, as perceived by professional beekeepers 315
Burkhard Schaer, DSc: What can strategic marketing do to increase sales and added value 317
Franc Šivic: World news 318

BEEKEEPER'S WORK

Stanislav Kapun, DSc: Beekeeper's tasks in November 319

FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS

320

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA

325

ADS

333

IN MEMORIAM

336

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE:

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si
Vodja služb ČZS: Lidija Senič, vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si
Priznana rejska organizacija: Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si
Opazovalno-napovedovalna služba: Aleš Bozovičar, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, ales.bozovicar@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://cebelar.czs.si/User/Login?returnUrl=/
Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:
Vlado Auguštin: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si
Simon Golob: 01/729 61 12, 030/604 015, simon.golob@czs.si
Svetovalci specialisti za ekonomiko
Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si
Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si
Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane
Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si
Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si
Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomas.samec@czs.si
Uredništvo: Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php

Glasiloslovenskičebelarje ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.
Vpisano je v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

Transakcijski račun ČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor

Marko Borko, Brane Borštnik, Stanislav Drev, Vladimir Fajdiga, Mira Jenko Rogelj, Janez Gregori, Andreja Kandolf Borovšak, Borut Preinfalk

Urednik

Marko Borko

Uredništvo

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php

Lektorica

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov

Članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu. Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarstvom terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice

Cela stran: 870 € (zunanja stran ovitka), 680 € (notranjost, živi rob), 495 € (notranjost), pol strani: 435 € (zunanja stran ovitka), 345 € (notranjost, živi rob), 250 € (notranjost), tretjina strani:

165 €, četrtina strani: 120 €, petina strani: 85 €, desetina strani: 35 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 50 €, tretjina, četrtina, petina, desetina 40 €. Popravki reklamnega oglasa: 1–10 popravkov 2 €, 11 ali več popravkov 5 €. Popust pri ceni za 4- do 6-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Cene so brez DDV.

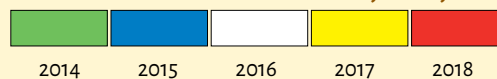
Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7850, Tiskano: 24. 10. 2018.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Čebela na cvetu navadnega lapuha (*Tussilago farfara*). Srebrno priznanje na mednarodnem natečaju čebelarstva fotografije Čebelarstva zveze Slovenije 2018.

Foto: Hans Bahmer, Nemčija

Mednarodna barvna koda za označevanje čebeljih matic

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Barbara Dimc, tajnik: 01/729 61 02, 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Ines Zajc Žunič, poslovna sekretarka: 041/337 854, ines.zunic@czs.si, Zlatica Kovačević, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si
Čebelarstva knjižnica Janeza Goličnika (vsak prvi delovni četrtek v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, cebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php
Ohranimo čebele: www.oхранimo-cebele.si
Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php
Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php
Uradne ure JSSC:
• Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarstvem centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
• Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
• Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarstvem razvojno-zobraževalnem centru): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
• Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
• Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijskego gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek od 10.00 do 14.00.
• Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarstvem centru Maribor): petek od 8.00 do 10.00.

Ukrepi za zgodnje odkrivanje malega panjskega hrošča (*Aethina tumida*)

prof. dr. Vlasta Jenčič in dr. Metka Pislak Ocepek

Inštitut za patologijo, divjad, ribe in čebele, Veterinarska fakulteta Univerze v Ljubljani
vlasta.jencic@vf.uni-lj.si, metka.pislakocepek@vf.uni-lj.si

Mali panjski hrošč (MPH oziroma hrošč) *Aethina tumida* Murray 1867 izvira iz Afrike, kjer domnevno ne ogroža domačih podvrst medonosne čebele. MPH pa se je razširil v Ameriko, Avstralijo, Kanado in Mehiko, kjer v določenih okoliščinah v čebelarstvu povzroča neprecenljivo škodo. V Evropi so ga prvič ugotovili leta 2004 na Portugalskem pri maticah, uvoženih iz Mehike. Po takojšnjem uničenju čebelnjakov, kamor so vložili sumljive matice, se MPH ni razširil. V Evropi so ga ponovno ugotovili ob zahodni obali Kalabrije, tj. na jugozahodu Italije septembra 2014, kjer so bile čebelje družine že močno napadene. Napadene čebelje družine s panji vred so takoj uničili, ostanke pa globoko zamrzili. Kljub temu pa so v premeru 20 km okrog žarišča še isto leto ugotovili 60, naslednje leto pa 29 napadenih čebelnjakov.

Iz Kalabrije se je hrošč razširil tudi na Sicilijo. Po izvedenih ukrepih za izkoreninjenje so na področjih za nadzor namestili prvič dve, drugič pa 19 testnih čebeljih družin. Prvič se je hrošč ponovno pojavil v obeh, drugič pa prav tako v dveh od skupaj 19 testnih družinah. Videti je, da so bili ukrepi za izkoreninjenje na Siciliji učinkovitejši, saj se v sedmih testnih čebeljih družinah hrošč ni več pojavil. Za izkoreninjenje hrošča so uničili na tisoče čebeljih družin in večina prvih čebelarjev je škodo dobila povrnjeno, nekateri pa še čakajo. Danes je napadenost čebelnjakov v Kalabriji nizka, niso pa povsem prepričani, če je nadzor nad hroščem zajel tudi vse premike čebeljih družin, posebej še tiste izven območja nadzora. Veterinarska služba si skupaj s čebelarji zelo prizadeva, da se hrošč ne bi razširil po Italiji in naprej po Evropi, kjer je hrošč še vedno eksotičen škodljivec čebel in je treba zato vsak sum obvezno ovreči oziroma potrditi ter prijaviti (Direktiva Sveta 92/65/EGS). Glede na izkušnje iz Italije je bil za celotno Evropsko skupnost sprejet ukrep o prepovedi premikov čebel, čmrljev, čebeljih pridelkov in čebelarne opreme z območij s hroščem, prepovedan pa je tudi uvoz vsega omenjenega iz tretjih držav z izjemo Nove

Zelandske. To je glavni ukrep za zaščito Evropske unije pred vnosom hrošča. Razen tega mora vsaka članica Evropske skupnosti izvajati nadzor, na podlagi katerega dokazuje in vzdržuje status »MPH prosta država«, nadzor pa je določen z nacionalnimi, evropskimi in mednarodnimi predpisi. Poleg vzdrževanja zdravstvenega statusa pa bi hitra ugotovitev hrošča povečala možnost njegovega popolnega izkoreninjenja.

Za zagotavljanje zgodnjega odkritja hrošča sta predpisana pasivni in aktivni nadzor čebeljih družin. Pasivni nadzor so dolžni izvajati vsi čebelarji in drugi deležniki v čebelarstvu na območju celotne države, kar pomeni neprestano oprežanje za hroščem, morebitni sum pa takoj sporočiti pristojni veterinarski službi. Na prisotnost hrošča posumijo, ko v panju ali na čebelarški opremi ugotovijo hrošča/-e, podobne MPH, ali ličinke, ki se razlikujejo od ličink voščene molja, ki lazijo po panju ali pa neposredni bližini čebelnjaka, da bi se zabubile. Za potrditev suma pa je treba sumljive primerke hrošča ali njegove razvojne oblike poslati v Nacionalni referenčni laboratorij (NRL) za bolezni čebel, ki je v Sloveniji organizacijska enota Nacionalnega veterinarskega inštituta Veterinarske fakultete (NVI VF), kjer hrošča ali ličinko identificirajo po morfoloških kriterijih in z molekularnimi metodami. V vseh nadaljnjih najdbah pa molekularna identifikacija ni več potrebna. Morfološke opise odraslega hrošča in njegovih razvojnih stopenj je NRL NVI po navodilu EURL za bolezni čebel izdal na letaku in ga razdelili med čebelarje, dosegljivi pa so tudi na spletni strani Veterinarske fakultete, še vedno pa jih je mogoče dobiti pri veterinarjih NVI, zadolženih za zdravstveno varstvo čebel.

Mali panjski hrošč je nagnjen k iskanju zavetja.

Foto: internet

Aktivni nadzor je bodisi ciljan, pri katerem se na prisotnost hrošča pregledajo čebelnjaki, ki so v zadnjih 12 mesecih uvozili matice ali čebelje družine z območij z hroščem, bodisi usmerjen na čebelnjake s povečanim tveganjem za vnos hrošča. Taki čebelnjaki so na območjih 15 km okrog mednarodnih pristanišč in letališč, preko katerih poteka transport čebel, čmrljev, čebeljih pridelkov, svežega južnega sadja in zelenjave ter lončnic, pri tem je treba računati tudi na to, da velik del tovarnega prometa poteka tudi po notranjosti države.

Aktivni nadzor hrošča je namenjen vzdrževanju statusa »MPH prosta država«, ki se izvaja v izbranih čebelnjakih v vsej državi. V Republiki Sloveniji je po priporočilih EURL določen v vsakoletni »odredbi o izvajanju sistematičnega spremljanja zdravstvenega stanja živali, programov izkoreninjenja boleznih živali ter cepljenja živali«, ki jo izda MKGP, v kateri je poglavje namenjeno preventivnim ukrepom pri čebelah, kjer je poleg ukrepov za nadzor nad hudo gnilobo in tropilelozo (*Tropilaelaps sp.*) en člen namenjen ukrepom za zgodnje ugotavljanje hrošča.

V skladu z omenjeno odredbo se na prisotnost hrošča pregledajo čebelnjaki po programu, ki ga pripravi Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR), preglede pa opravijo veterinarji pristojni za bolezni čebel NVI. Leta 2017 je bilo tako na primer pregledanih 299 čebelnjakov, število pregledanih panjev v izbranih čebelnjakih pa je bilo določeno po statistični tabeli, kjer se s 95-% zanesljivostjo ugotovi 5-% stopnja napadnosti čebeljih družin v čebelnjaku. Pri pregledu satja je treba upoštevati, da se odrasli hrošči umikajo svetlobi, zato je priporočljivo pregledovati čebelje družine ob sončnih dnevih ali pa poskrbeti za drug vir svetlobe. Na tak način lahko opazimo hrošče, ki se med čebelami na satju hitro umikajo na temno stran satja. Drugega za drugim pregledamo vse zasedeno satje v čebelji družini, podobno kot to delamo pri pregledu čebeljih družin na hudo gnilobo čebelje zalege, razlika je v tem, da pri pregledu na prisotnost hroščev ne smemo umakniti pogleda od izvlečenega satja in moramo biti pri tem hitri. Podobno kot pri pregledu na hudo gnilobo en sat lahko pustimo na stojalu, druge pregledane sate pa vračamo v panj in pri tem pazimo, da ne povzročimo ropa. Upoštevati je treba, da se hrošč lahko skriva v satnih celicah, pregledati pa je treba tudi pokrov in podnico panja. Če ugotovimo hrošče ali ličinke, ki bi lahko bili MPH, brez odlašanja obvestimo pristojnega veterinarja NVI. Sumljive primerke hroščev ujamemo z roko, jih takoj ubijemo tako, da jih damo v epruveto z zamaškom ali čim podobnim, kar imamo pri roki, ter ga/jih zalijemo z alkoholom ali rastlinskim oljem.

Pregledovanje družin na morebitno prisotnost hrošča je učinkovitejše, če uporabimo posebne pasti, kamor se hrošči skrivajo pred čebelami, ki jih lovijo. Pasti so še posebej primerne, če čebelje družine pogosto pregledujemo. Pasti, v katere lahko damo rastlinska olja, da se hrošči v njih utopi-

Pregled pasti za odrasle hrošče

Foto: Marco Pietropaoli

jo, glede na vrsto panja in letni čas pričvrstimo na primerno mesto in jih pregledamo vsakič, ko pridemo v čebelnjak. V praksi so se različne izvedbe pasti različno obnesle. Primer je valovit plastičen trak, ki se je dobro obnesel v Ameriki, v južni Italiji pa z njimi niso bili posebej zadovoljni. Delovanje take pasti temelji na tem, da hrošči iščejo zavetje (tigmotaktičnost), zato imajo pasti, ki jih skozi žrelo potisnemo na podnico panja, dovolj velike odprtine, da gredo lahko skozi hrošči, čebele pa ne. Pasti potem po 48 urah pregledamo, in če so prozorne, hrošče hitro opazimo.

Eden od načinov hitreje ugotovitve hrošča je namestitev kuhinjskih krp, ki jih čebele razgrizejo, hrošči pa se zapletejo v ostanke tkanine. V poskusnih pogojih, ko so v drobir namestili mrtve primerke hroščev in ličink, se je zgodnje ugotavljanje prisotnosti hrošča obneslo tudi z molekularnimi metodami, ki pa jih je treba pred uporabo v terenskih pogojih še dodelati, predvsem pa je treba določiti mejo detekcije.

Pogostost pregledov čebeljih družin je odvisna od zunanje temperature, ko panje lahko odpiramo. Teoretično bi imeli lahko na podnicah stalno nameščene pasti, vendar pa bi bilo ugotavljanje hrošča, ko so čebele v zimski gruči, manj zanesljivo. Oprezanje za hroščem je zato nujno med vso aktivno čebelarstvo sezono.

Ob morebitni ugotovitvi hrošča v Sloveniji bo ukrepe za njegovo izkoreninjenje ali omejitev širjenja predpisala UVHVVR glede na takratno epizootiološko situacijo v Evropi in pri nas. Pri tem bo zelo pomembno, da bodo vsi čebelnjaki registrirani in da bo zagotovljena sledljivost njihovih premikov, saj bodo le tako ukrepi smiselni in učinkoviti. Po izkušnjah v primeru pojava hrošča v Italiji se je ravno slaba sledljivost čebeljih družin pokazala za največjo oviro.

Viri:

Chausat, M.-P. in sod. (2016): *Guidelines for the surveillance of the small hive beetle (Aethina tumida) infestation, updated version, april 2016*. European Union Reference Laboratory for honey bee health (EURL).

Odredba 2018, Uradni list Republike Slovenije št. 73, 18. 12. 2017, stran 11101.

Mali panjski hrošč v Italiji

Jernej Bubnič

jernej.bubnic@gmail.com

Mali panjski hrošč (*Aethina tumida*) je žuželka iz reda hroščev. Izvira iz podsaharske Afrike, kjer živi ob gnezdih čebel ter se prehranjuje z drobirjem in cvetnim prahom, ki odpade iz čebeljega gnezda. So pa afriške čebele (*A.m. scutellata*) razvile mehanizme za prepoznavanje in odstranjevanje ličink in jajčec malega panjskega hrošča (v nadaljevanju MPH oziroma hrošč) iz gnezd. Poleg škode, ki jo MPH povzroča z uničevanjem zalege in fermentacijo medu, pa je tudi potencialni prenašalec nekaterih čebeljih boleznih, kot je virus deformiranih kril (DWV), in spor povzročitelja hude gnilobe čebelje zalege, bakterije *Paenibacillus larvae*.

Od leta 1996, ko je bil prvič opisan v Združenih državah Amerike, se nezadržno širi po vsem svetu. Od takrat o žariščih hrošča poročajo iz Avstralije, Kanade, Mehike, Brazila in Filipinov. Leta 2004 je bil opisan izbruh na Portugalskem, kamor je prišel s pošiljko čebeljih matic iz Teksasa (ZDA). Izbruh na Portugalskem je bil uspešno saniran. Drugi izbruh hrošča na evropskih tleh se je zgodil septembra 2014, v južnoitalijanski pokrajini Kalabriji. Sledili so veliki naporu italijanskih oblasti in veterinarjev, da bi hrošča izkoreninili, a žal neuspešno. Od takrat je stalno prisoten v Evropi.

Past za lovljenje hroščev na dnu panja

Foto: Jorge Rivera-Gomis

MPH je bil v Italiji odkrit naključno, v narejencih, ki so jih uporabljali za nadzor ostanikov fitofarmaceutskih sredstev. Ličinke in odrasli hrošči so bili odkriti v treh narejencih ob rutinskem pregledu. Družine so bile nemudoma uničene, ličinke in odrasli hrošči pa so bili poslani v pristojne laboratorije za potrditev diagnoze, zemlja

okrog panjev pa tretirana s klorpirifos-metilom. V naslednjih tednih so bili v polmeru dvajsetih kilometrov pregledani vsi čebelnjaki. Vzpostavljena je bila tudi stokilometrsko cona nadzora. Izvor hrošča še ni znan, domnevajo pa, da je prišel prek bližnjega mednarodnega pristanišča Goa Tauro, druga možnost pa je, da so ga v Kalabrijo zanesli italijanski čebelarji, ki vsako pomlad pripeljejo več tisoč družin na citrusovo pašo in za oprasčevanje kivijev, z nedovoljenimi premiki čebel. Ob prvem pojavu pa se je kot velika težava izkazala slaba organizacija čebelarjev, saj člani ene od čebelarskih zvez uradnim veterinarjem niso dovolili pregleda njihovih čebeljih družin.

MPH se je z obale Tirenskega morja, kjer je bil prvotno opažen, preko gora razširil tudi na obalo Ionskega morja v Kalabriji ter preko morja na Sicilijo, seveda pa ni znan način njegovega širjenja (ali je razdalje preletel ali se je širil s premiki okuženih čebeljih družin ali pa na kakšnega izmed drugih načinov). Čebelarji hrošča opažajo predvsem pri rednih pregledih čebeljih družin. Zelo pomembno je biti pozoren že ob odpiranju panja, saj beži pred svetlobo. Možnost, da ga pri rutinskem pregledu čebelje družine čebelarji tudi opazijo, pa še poveča stranska pregrada, ki jo ima v panjih zaradi načina čebelarjenja vstavljeno večina italijanskih čebelarjev. Povečini namreč čebe-

Temeljit pregled stražarskih »sentinel« družin

Foto: Jorge Rivera-Gomis

Odrasel hrošč na pokrovu panja

Foto: Jorge Rivera-Gomis

Pregled pošiljke matic ob uvozu

larijo v DB-panjih (Dadant-Blatt), kjer v plodiščih nimajo polnega števila satov. Da čebeljo družino omejijo in preprečijo neželjeno gradnjo satovja izven satnikov, postavijo za zadnjim plodiščnim satom leseno pregrado v velikosti sata – stransko pregrado. V prostoru med stransko pregrado in steno panja je tako manj čebel, kar ustreza hrošču, saj tam najde varno zatočišče pred čebelami. Namesto tega se lahko v panje med steno in skrajni stranski sat vstavi tudi plošča valovite plastike, ki ravno tako služi kot zatočišče za hrošče. Pregled nato začnejo na nasprotni strani vstavljene plošče iz valovite plastike, pregledujejo sat za satom ter jih predstavljajo v prazno naklado. Odrasli hrošči se pred svetlobo pomikajo proti plošči iz valovite plastike, kjer se kasneje ujamejo. Poleg tega pa je učinkovita in poceni metoda za nadzor in lovljenje hrošča tudi košček valovite plastike (struktura, podobna kartonu), ki ga vstavijo v panje. MPH se v iskanju varnega zatočišča zateče v prostore v plastiki, iz katerih ga med pregledom stresemo in tako opazimo. Seveda pa za nadzor in zatiranje obstajajo tudi številne druge, namensko izdelane pasti z dodanimi lepili ali pa insekticidi, ki jih vstavijo na dno panja ali pa na vhod panja.

Za nadzor hrošča na ravni regije pa uporabljajo t. i. stražarske družine (sentinel), to so čebelje družine na petih ali šestih satih, preverjeno brez navzočnosti hrošča, ki so razporejene po celotni regiji in tudi širše, ki jih redno in sistematično pregledujejo uradni veterinarji po vnaprej določenem protokolu,

da so možnosti za zaznavo hrošča kar največje. Na ta način tudi nadzirajo širjenje hrošča in bi ob morebitnih pojavih na novih področjih ustrezno ukrepali in poskusili preprečiti širjenje. Poleg vsega naštetega pa tudi pri uvozu natančno pregledajo vse pošiljke matic na prisotnost morebitnih odraslih hroščev ali razvojne stopnje. Čeprav se je hrošč v zadnjih letih v Kalabriji dobro udomačil, posebej pogosti se ga opazi v jesenskih mesecih, morajo čebelarji pojav hrošča še vedno prijaviti oblastem, čemur sledi uničenje okuženih čebelnjakov/stojišč. Ker pa so oškodovani čebelarji upravičeni do odškodnine, so nekateri ta sistem že začeli izkoriščati.

Viri:

- Cuthbertson, A. G., et al. (2013): The small hive beetle *Aethina tumida*: A review of its biology and control measures. *Current Zoology* 59, 644–653.
- Ellis, J. D. (2004): *The ecology and control of small hive beetle (Aethina tumida Murray)*. Doktorska disertacija. Zoologija & entomologija, Univerza Rhodes, Grahamstown, Južnoafriška republika.
- Eyer, M., Chen, Y. P., Schäfer, M. O., Pettis, J. in Neumann, P. (2009): Small hive beetle, *Aethina tumida*, as a potential biological vector of honeybee viruses. *Apidologie*, 40(4), 419–428.
- Murilhas, A. M. (2004). *Aethina tumida arrives in Portugal. Will it be eradicated*, 7-9.
- Mutinelli, F., Montarsi, F., Federico, G., Granato, A., Ponti, A. M., Grandinetti, G. ... in Thiéry, R. (2014): Detection of *Aethina tumida* Murray (Coleoptera: Nitidulidae) in Italy: outbreaks and early reaction measures. *Journal of Apicultural Research*, 53(5), 569–575.
- Neumann, P. in Härtel, S. (2004): Removal of small hive beetle (*Aethina tumida*) eggs and larvae by African honeybee colonies (*Apis mellifera scutellata*). *Apidologie*, 35(1), 31–36.
- Palmeri, V., Scirtò, G., Malacrinò, A., Laudani, F. in Campolo, O. (2015): A scientific note on a new pest for European honeybees: first report of small hive beetle *Aethina tumida* (Coleoptera: Nitidulidae) in Italy. *Apidologie*, 46(4), 527–529.
- Rivera-Gomis, J., Gregor, A., Ponti, A. M., Artese, F., Zowitsky, G. in Formato, G. (2016): Monitoring of Small Hive Beetle (*Aethina Tumida* Murray) in Calabria (Italy) from 2014 to 2016: Practical Identification Methods. *Journal of Apicultural Science*, 61(2), 257–262.
- Schäfer, M. O., Ritter, W., Pettis, J. in Neumann, P. (2010): Small hive beetles, *Aethina tumida*, are vectors of *Paenibacillus larvae*. *Apidologie*, 41(1), 14–20.
- Vse fotografije so last: Unità Operativa Apicoltura, Istituto Zooprofilattico Sperimentale del Lazio e della Toscana »M. Aleandri«.

Ocena čebelarske pašne sezone 2018

Aleš Bozovičar

vodja Opazovalno-napovedovalne službe medenja
ales.bozovicar@czs.si

Čebelarska pašna sezona je letos za nami in sedaj je čas, da pregledamo in ocenimo letino. Prvo, kar lahko rečemo, je, da je bila tudi letošnja sezona kratka in donosi po posameznih

območjih zelo različni. Po zelo toplim začetku leta, ko so v večjem delu države matice začele zalegati, sta sledila zelo mrzla meseca februar in marec, ki sta upočasnila oziroma ustavila predčasni razvoj čebeljih družin. Videti je bilo, da bomo po dolgem času priča »normalnemu« začetku čebelarske pašne sezone, vendar tudi letos ni bilo tako.

Začetek aprila nam je postregel z zelo visokimi temperaturami tako rekoč čez noč. To je ob ugodni vlagi dobro izkoristila narava in začela hiter in buren razvoj rastlin. Če primerjamo čas cvetenja rastlin s predhodnimi leti, vidimo, da so letos rastline pospešile svoj razvoj za skoraj 14 dni. Žal pa čebele temu razvoju niso mogle slediti tako hitro in so zato slabše izkoristile prve paše. Vremensko zelo stanovitni april je omogočil dobro cvetenje prvih pomembnejših spomladanskih rastlin in prvo skromno točanje cvetličnega medu. Prav tako smo lahko v tem mesecu opazovali rumena polja, zasajena z oljno ogrščico, ki je zaradi ugodne zime dobro prezimila in predvsem na območju Prekmurja, Krškega, Brežic in Bizeljskega ponudila prvo intenzivno pašo ter hkrati močno spodbudila razvoj čebeljih družin. Ker se je toplo vreme nadaljevalo tudi proti koncu aprila, je tudi akacija pohitela z razvojem in smo prve cvetove na območju Primorske videli že 25. aprila. Kmalu za Primorsko je akacija zacvetela tudi v Prekmurju in na južnem delu države. V tem času je bilo vreme ugodno, zato je bila akacijeva paša dobro izkoriščena. Žal je bila na območjih Ilirske Bistrice in Goriškega bera slabša, saj se je na začetku maja vremenska slika spremenila in smo bili deležni skoraj vsakodnevnih padavin, ki so trajale vse do konca meseca maja, kar je onemogočilo preostanek paše na akaciji.

Po uspešnem začetku sezone žal nadaljevanje ni bilo takšno, saj do medenja smreke ni prišlo. Če smo lansko leto našli rekordno število kaparjev in uši, letošnje leto ni bilo tako. Ravno nasprotno, letos smo povzročitelje mane na smreki zasledili le v sledovih. To je bilo občutno premalo za kakršne koli donose. Pozitivno nas je presenetila hoja s hitrim razvojem povzročiteljev medenja, ki so prisotni na njej. Medenje se je začelo na začetku junija, kar je kar tri tedne prej kot običajno. Povzročitelje je bilo mogoče zaslediti na vseh območjih, z izjemo Pohorja, kjer smo jih zasledili le ponekod. Kljub pogostim plohams v času medenja hoje je čebelam uspelo nabrati dovolj za povprečno točanje. Istočasno pa sta začela mediti tudi kostanj in lipa, ki sta otežila nabiranje čistega hojevega medu.

Tako lipa kot kostanj sta imela izredno veliko cvetnih nastavkov, kar je napovedovalo odlično medenje. In prvi teden cvetenja, ko je bilo vreme ugodno, je bilo res tako. Žal pa rastline, ki so kasneje cvetele, niso bile deležne takšnega vremena in posledično je bila bera slabša. Po koncu kostanjeve in lipove paše smo lahko na območju osrednje Slovenije pri ušeh na hoji še vedno zasledili dobro izločanje mane. Znaki

Foto: Boštjan Noč

Gozdna podrast, pokapana s hojevo mano

Čebela na hojevi paši

Foto: Aleš Bozovičar

Foto: Aleš Bozovičar

Povzročitelji listne mane na vrbi

Ker se čebele s kristaliziranim medom ne morejo hraniti, ga čistijo iz satja.

Foto: Boštjan Noč

pokapanosti so bili lepo vidni še v drugi polovici julija, vendar donosov, ki bi jih bilo vredno čakati, ni bilo.

Zelo uspešno so se uspeli razvili povzročitelji listne mane. Predvsem na območju celotne Gorenjske in Pohorja. Zasedili smo jih na listih bukve, gabra, breze in vrbe. Medenje na teh območjih je potekalo še skoraj celoten september, kar je za čas, ko nastopi brezpašna doba, lahko dobrodošlo, seveda ob izvajanju sočasnega krmljenja z redko sladkorno raztopino, saj je za to vrsto povzročiteljev medenja značilno, da med izredno hitro kristalizira že v samem satju in čebelarjem ter čebelarju povzroči dodatno skrb in delo.

Na splošno lahko ocenimo letošnje čebelarstvo leto kot boljše od leta 2016 in veliko boljše od lanskega leta. Primerjalno z večletnimi podatki pridelave medu v Sloveniji pa

ga ocenjujemo kot povprečno leto s pridelavo približno 1750 ton medu. Takšna pridelava za Slovenijo ni samooskrbna, kar za nas čebelarje pred začetkom prodajne sezone verjetno pomeni, da bomo brez večjih težav prodali letos pridelani med. Zato vsem želim odlično prodajo in uspešno čebelarstvo pašno sezono v letu 2019.

Opazovalna postaja v Podstenicah v Kočevskem rogu

Foto: Aleš Bozovičar

Skrb za čebele pozimi

Vlado Auguštin

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja
vlado.augustin@czs.si

Celotno zimo se večina čebelarjev sprašuje, kako bodo čebelje družine prezimile in če bodo spomladi pripravljene za dober start v novo čebelarstvo sezono. Da bi se to uresničilo, mora čebelar, poleg temeljnih priprav na zimo, neprestano spremljati in nadzorovati vsa dogajanja v čebelnjaku in po potrebi posredovati. Vsi posegi med zimo, razen zimskega zatiranja varoj, morajo biti omejeni oziroma bolje rečeno izsiljeni. Poglavitni pogoji za uspešno prezimovanje čebelje družine so: optimalna številčna moč, dobro zdravstveno stanje in zadostna količina kakovostne hrane.

Pozna jesen oziroma zima je čas, ko v čebelji družini ni več pokrite zalege, vse zajedavske pršice – varoje – pa so na telesih čebel. To so idealne razmere za uspešno zatiranje varoj. Cilj zimskega zatiranja varoj je zmanjšati njihovo število na minimum. Za poznojesensko oziroma zimsko zatiranje lahko uporabimo naslednja zdravila: Api-Bioxal, Oxuvar, mlečno kislino r. p. KASK, Varidol ali drugo zdravilo po strokovni presoji veterinarja. Za uporabo teh zdravil in za zimsko zatiranje varoj potrebujemo odlično znanje o življenju varoj ter poznavanje vseh z varojami povezanih obrobni pojavov, ki vplivajo na razvoj čebelje družine in še posebej na pridelek medu. Spremljanje razvoja varoj v čebelji družini tako postaja enako pomembno kot spremljanje razvoja čebelje družine same.

Če smo čebele »očistili« varoj in imajo čebelje družine dovolj hrane, lahko prenesejo še tako ostro zimo. Škodijo jim pa določeni pojavi, ki jih najlažje odkrijemo z opazovanjem žrel in čebeljih panjev ali v najtežjih primerih s kratkim odpiranjem panjev pri temperaturi, višji od 10 °C. Eden od takšnih pojavov je voda na žrelih, kar je znak, da je panj preveč zapažen. Po nekaterih podatkih veliko več čebeljih družin umre zaradi čezmerne vlage v panju kot od mraza ali lakote. Obstajata dva osnovna vzroka nastajanja odvečne vlage v panjih, naseljenimi s čebeljimi družinami. Prvi vzrok je počasno izhlapevanje vode, ki na kakršen koli način prodre v panj, tam ostane in počasi izhlapeva, drugi pa je neustrezno zračenje pri običajnih življenjskih funkcijah čebelje družine.

Vlaga je pozimi v panjih normalen pojav in do neke mere celo koristna. Čebele imajo tako na voljo vodo za pripravo hrane za zalego, saj pozimi ali zgodaj spomladi ne morejo ponjo iz panjev. Kadar panj ni dovolj zračen, se v njem vlaga iz čebelje gruče dviga in se ob dotiku hladnega stropa kondenzira. Kapljice kondenzirane vode padajo po čebelji gruči in povzročajo nemir pri čebelah. To povzroči povečano porabo hrane in še več vlage, satje z medom in cvetnim prahom začne plesneti, plesniva obnožina pa je strupena za čebele.

Za vlago v panjih je več vzrokov. Panji ne smejo biti postavljeni na vlažnih, močvirnih krajih, prav tako se moramo izogibati preveč zasenčenih mest. Panje v čebelnjaku ali na stojalu vedno postavljamo z rahlim nagibom naprej proti žrelu. Panji morajo biti tudi v zavetrju, kajti močnejši vetrovi hitro spreminjajo mikroklimo v njih. Vrata panjev je zato priporočljivo pustiti odprta skozi vso zimo in jih ob začetku zaleganja zapažiti s 3–4 cm debelo penasto gobo. Znano je, da je penasta goba odličen izolator, ki ne prepušča toplote, prepušča pa vlago, ki se v mrzli zimi suši na zunanji strani gobe. Tudi žrela panjev morajo biti povsem odprta,

da prihaja v notranjost panja svež zrak. Pri tem ne smemo pozabiti nastaviti kovinskih zapiral za zaščito panjev pred rovkami in mišmi.

Če je žrelo zaprto z mrtvimi čebelami, te s palčko odstranimo in s prisluškovanjem z gumijasto cevko skozi žrelo preverimo stanje družine. Če čebele tiho enakomerno zašumijo in ta šum takoj preneha, je to znak, da je vse v najlepšem redu. Če iz panja slišimo posamezne otožne glasove, je to znak, da je družina brez matice ali ima kakšno drugo težavo. Takšno družino je treba na hitro odpreti, ko se otopli, in preveriti njeno stanje. Če družina nima dovolj hrane, ji moramo to takoj dodati.

Vzrok za stradanje je malomarnost čebelarja, ki je čebelar pozno poleti dodal premajhne količine hrane ali pa jih po točenju medu sploh ni dodal. Pomanjkanje hrane čez zimo je lahko tudi posledica ropanja čebel ali tihega ropa, ki ga čebelar ni pravočasno opazil, da bi lahko ustrezno ukrepal. Lačni družini, po posvetovanju s pristojnim veterinarjem, dodamo rezervne medene sate s cvetnim prahom, ki jih zamenjamo s praznimi. Sate s hrano predhodno ogrejemo na sobno temperaturo in jih z vilicami odpremo ali vsaj napraskamo. Če je hrana daleč od gnezda, je treba nastrgani medeni sat dodati tik ob samo gnezdo. Kontrolo količine hrane lahko pri nakladnem panju preverimo tudi z rahlim dvigovanjem zadnje strani panja.

Če ugotovimo, da je čebelja družina zdrava, nima pa matice, jo obvezno združimo z rezervno družino. To moramo napraviti hitro in brez skrbi, da bi prišlo do borbe med njimi, saj pozimi ni nevarnosti za takšne sovražne dejavnosti.

Če se po prisluškovanju čebelja družina ne odziva, je po vsej verjetnosti umrla. Iz takšnega panja odstranimo mrtve čebel, ga zapremo in ob prvi priložnosti odstranimo iz čebelnjaka. Če sumimo kakšno bolezen, moramo poklicati veterinarja, da ugotovi vzrok odmrtja, in če je to kužna bo-

lezen, izda navodila za ukrepanje. Kasneje, ko bo vreme toplejša, bomo panj očistili, obžgali s plinskim gorilnikom, in če je treba, tudi razkužili, tako da ga bomo 10 minut kuhali v vrelem 3-% natrijevem lugu (NaOH).

Če so žrela zaprta s snegom, jih pustimo pri miru, saj je sneg najboljši izolator in dodatna zaščita pred mrazom in vetrom. Panji pod njim prezimujejo pri isti temperaturi, kar zelo ugodno vpliva na počutje čebeljih družin. Čebelja gruča je bolj konstantna, presnavljanje je enakomernejše in poraba hrane manjša. Če so žrela zaledenela ali zaprta s čvrstim snegom, jih previdno očistimo. V primeru odjuge in prihajajočih toplih dni sneg okoli čebelnjaka čim prej odstranimo. Na tla nasujemo slamo, žaganje ali kakšen drug drobir. Če ob izletnih dneh pozimi ob snegu tla niso nasuta z drobirjem, čebele na tleh otrpnejo in se nikoli več ne vrnejo v panj.

Pozimi čebele potrebujejo zgolj mir, kajti vsako vznemirjenje slabi stabilnost družine in njeno zdravstveno stanje. Zaradi nemira čebele porabijo veliko več hrane, ker pa pozimi ne morejo redno izletavati, kaj hitro zbolijo za grižo. Prav tako zaradi nemira se čebele bodisi posamič bodisi v skupini ločijo od gnezda, zaradi česar otrpnejo od mraza, padejo na podnico in tam žalostno končajo.

Zaradi tega moramo preprečiti kakršno koli hojo okoli panjev, še posebej živali in živine. Za čebele so lahko pozimi razlog vznemirjanja različne vrste ptic, ki niso odletele v južne kraje. Mnenja o tem, kako jih odgnati, so deljena. Nekateri menijo, da je treba v bližini obesiti hrano, ki bo ptice odvrnila od čebelnjaka, drugi pa trdijo, da jih prav to privablja k čebelnjaku.

Skratka, zima z nizkimi temperaturami in obilico snega je zelo kritično obdobje v življenju večine kopenskih živali v naših krajih. Ker čebele pri tem niso izjema, je naloga čebelarjev, da jim v tem obdobju omogočimo čim boljše življenjske razmere.

Križarska lisarka (*Epeolus cruciger*)

dr. Andrej Gogala

gogala62@gmail.com

Nekatere vrste čebel ne pripravljajo gnezd, temveč svoja jajčeca odlagajo v gnezda drugih vrst, tako kot kukavice, zato jim pravimo kukavičje čebele. Ker jim ni treba prenašati peloda, nimajo organov za prenašanje in večinoma tudi ne dolgih dlak na telesu. Med njimi je križarska lisarka, za katero so značilne bele lise iz luskastih dlačic na telesu. Medtem ko je pri nas pozno poleti in jeseni dokaj pogosta vrsta, je v Evropi opredeljena kot potencialno ogrožena. Njena gostiteljica je po Evropi večinoma vresina opnarka (*Colletes succinctus*), ki tudi pri nas izginja. Glavna gostiteljica je v naših krajih bršljanova opnarka (*Colletes hederæ*), ki zbira hrano na bršljanu in je jeseni zelo pogosta na Primor-

skem, v zadnjih letih pa se širi tudi drugam in je naselila že mnoge nove predele po Evropi. Bršljanove opnarke gnezdi v ilovnatih stenah vrtač in podobnih krajih z razgaljeno zemljo, kjer tesno skupaj gnezdi veliko število osebkov. Na takih gnezdiščih lahko najdemo tudi njihove kukavice, križarske lisarke.

Foto: Andrej Gogala

Ne prodajajmo medu slovenskega porekla pod povprečno ceno tujega medu!

Tanja Magdič

svetovalka JSSČ za ekonomiko čebelarstva
tanja.magdic@czs.si

Po podatkih analize porabe medu pri slovenskem potrošniku ugotovljamo, da je **poraba medu** iz leta 2011, ko smo prvič analizirali trg in je znašala 1,47 kg medu/ prebivalca, **narasla na dobra 2 kg** v letih 2016/2017. Povpraševanje po slovenskem medu je tako v zadnjih letih, ko se čebelarji res ne moremo pohvaliti z letino, preseglo ponudbo medu slovenskega porekla. Na trgovskih policah tako med slovenskega porekla težko najdemo, če pa ga, ta dosega bistveno višjo ceno, kot je cena pri čebelarjih na domu. **Zanimivo pa višjo ceno v povprečju dosega celo uvoženi med.**

Povprečno ceno medu slovenskega porekla v trgovskih centrih večjih trgovcev znaša 17,79 EUR/kg, kar je za kar 85 % več, kot povprečno znaša cena za med pri čebelarjih na domu, ki svoj med prodajajo po povprečni ceni 9,73 EUR/kg. **Uvoženi med na naših trgovskih policah pa dosega povprečno ceno 12,57 EUR/kg, kar pomeni 11,30 EUR za 900 g.**

Analiza ankete, ki jo vsako leto opravimo na ČZS v okviru promocijsko-izobraževalne akcije ob medenem zajtrku, kaže na to, da **več kot 82 % potrošnikov med kupuje pri čebelarjih na domu ali na tržnici**, 3 % v specializiranih prodajalnah in le okrog 8 % pri veletrgovcih. Kupce smo vprašali tudi, kaj je glavni razlog za nakup medu. Pričakovano sta **najpomembnejša razloga za nakup medu zaupanje v kakovost**, ki pomeni razlog za nakup kar 60 % vprašanih, in **poznavanje čebelarja**, ki je razlog za nakup 45 % vprašanih, medtem ko je **najnižja cena razlog za nakup pri manj kot 2 % vprašanih.**

Želimo si, da bi slovenski čebelarji za kakovosten slovenski med dobili plačilo, ki si ga tak med zasluži, in si tako zagotovili ekonomičnost ter možnosti za vlaganje v nadaljnji razvoj čebelarstva. Na slovenskih policah se letno znajde dobrih 1000 ton uvoženega medu, ki pa se povprečno prodaja po višji ceni, kot je povprečna cena medu pri slovenskih čebelarjih. Tako kot velja za druge kmetijske pridelke, ki praviloma pri kmetu na domu dosega višjo ceno od cen pri veletrgovcih, si tudi naš med zasluži ceno, ki nam bo omogočala razvoj tudi ob slabših letinah.

Slovenski potrošnik si želi kakovostnega medu in je zanj pripravljen plačati več. Glede na dejstvo, da je povpraševanje po kakovostnem medu slovenskega porekla večje od ponudbe, je vključevanje v sheme kakovosti zagotovo **priložnost čebelarjev** za prodajo po ceni, kakršno si naš med zagotovo zasluži. **Kakovostne sheme namreč slovenskemu potrošniku zagotavljajo tisto, kar išče:**

- zagotovljeno kakovost,
- znano poreklo,
- sledljivost.

Glede na to, da se izvaja promocija shem kakovosti med širšo javnostjo, **pa prodaja medu, vključenega v sheme, pomeni tudi večjo prepoznavnost in potrditev kakovosti pri našem kupcu.** Na nas čebelarjih pa je, ali bomo to priložnost izkoristili.

Med slovenskega porekla si zasluži maloprodajno ceno, višjo od povprečne cene uvoženega medu, ki na trgovskih policah znaša 11,30 EUR za 900g.

Priporočilo Upravnega odbora Čebelarske zveze Slovenije

Upravni odbor Čebelarske zveze Slovenije priporoča svojim članom, da glede na izračunano maloprodajno ceno medu na slovenskem trgu, glede na povprečno ceno uvoženega medu ter kakovost in cenjenost medu, pridelanega v Sloveniji, pri potrošniku medu ne prodajajo pod povprečno maloprodajno ceno uvoženega medu na slovenskem trgu, ki znaša 12,57 EUR za 1000 gramov. **S predlogom se strinja tudi Strokovno združenje profesionalnih čebelarjev, ki prav tako svojim članom priporoča, da se držijo tega priporočila. Cene različnih vrst medu naj se oblikujejo glede na predhodne izkušnje, vendar naj ne bodo nižje od povprečne maloprodajne cene uvoženega medu na slovenskem trgu.**

Stanje na trgu medu, kot ga vidimo profesionalni čebelarji

Boris Seražin

predsednik Strokovnega združenja profesionalnih čebelarjev
predsednik@proficebelar.si

Profesionalni čebelarji obiskujemo tudi svoje kolege v sosednjih državah. Prav povsod, kamor pridemo, ugotovimo, da je odkupna cena za kakovosten med v podobnem razponu kot pri nas. Razlike so zanemarljive. Kako je potem mogoče, da med iz istih držav pride na naše police po nižji prodajni ceni od nakupne? Na to vprašanje bi bil zanimiv odgovor Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin!

Podobno paradoksalno je tudi stanje na slovenskem tržišču medu. Vsako poletje in zgodaj jeseni se na tržišču pojavi obilica čebelarjev, ki želi konkurirati cenam uvoženega medu. Cene svojega pridelka umestijo točno med cene takšnega medu. S tem kupcu sporočajo, da je prav vseeno, ali kupi med pri čebelarju ali med veletrgovca, za katerega je Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin ob zadnji aferi potrdila, da je povsem varen (ali je možno, da zato, ker čebel niti od daleč ni videl?). Po drugi strani pa so naši trgovci ugotovili, da se primerna cena za 900 g slovenskega medu začne med 12 in 19 EUR/kg. Po toliko ga namreč (z redkimi izjemami) prodajajo na trgovskih policah. Zato se povsem upravičeno sprašujemo, zakaj čebelarji na domu tako zelo podcenjujemo svoje pridelke. Profesionalni čebelarji smo se odločili, da pregledamo, kako si konkuriramo različni udeleženci na trgu.

Konkuriranje čebelarjev na trgu

Ključni razlog za podcenjevanje pridelka s strani čebelarjev samih je po našem mnenju v razmišljanju, kot je: »Če bom podražil ceno svojega medu, ne bom več toliko prodal.« In res to načeloma drži, vendar samo do takrat, ko sošed ugotovi, da smo postavili višjo ceno od njegove in da je »neumno«, če tudi on ne zahteva enake cene. Nato tudi sošed podraži med. Tako imamo čez nekaj časa vsi višjo ceno.

V medsebojnih pogovorih se sicer pojavljajo težnje, da bi morali vsi imeti isto ceno. Na to lahko odgovorimo samo, da to sploh ni možno – kot prvo je to kartelni sporazum, kar je nezakonito. Obenem pa je takšen dogovor tudi hudo neuporaben. Če bi imeli vsi isto ceno, bi eni čebelarji prodali med že

10 dni po točenju (in potem celo zimo izgubljali kupce), drugi pa ne bi mogli prodati svojega pridelka. Ekonomska pravila terjajo, da mora biti cena pridelka tem višja, kolikor manj ga je, in tem nižja, kolikor več ga je. Mi pa dodajamo, da mora biti cena medu tako visoka, da ga zmanjka šele maja naslednje leto. Tako da vsakemu čebelarju, ki mu zmanjka medu že prvega septembra, lahko mirno rečemo, da ga je prodal pre poceni – in zaslužil manj, kot bi lahko. Vendar s tem ni naredil finančne škode samo sebi, temveč tudi drugim čebelarjem.

V vsakem kraju se najde kakšen čebelar, ki svojemu pridelku postavi najvišjo ceno. Vsi drugi pa se ravna po njem. Nikoli ne dosejajo njegove cene – pa tudi prav veliko ne zastajajo. Tako se na tržišču cena lahko medenim pridelkom dvigne zgolj, če omenjeni vodilni čebelarji (oziroma mnenjski voditelji – kakor se jim strokovno reče) podražijo svoj pridelek, saj jim nato sledimo vsi.

Tako se vzpostavi konkuriranje na višji cenovni ravni. Načeloma pomeni za 1 EUR višja cena medu (kar znaša kar 2 milijona evrov več dohodka čebelarjem vsako leto) za čebelarje veliko večjo podporo, kot jo MKGP nameni za subvencije v čebelarstvu. Vendar trenutno ugotavljamo, da se tržno konkuriranje odvija na ravni med 7 in 12 EUR/kg, kar je po našem mnenju odločno prenizko.

Odnos med ceno trgovcev in čebelarjev

V nasprotju z nekaterimi čebelarji pa trgovci težijo k čim višjim dobičkom, kar je popolnoma logično. Zato jim je seveda v interesu, da ceno medu dvignejo na čim višjo raven. Prav to so v lanski sezoni, ko v Sloveniji pridelanega medu ni bilo, naredili z uvoženim medom. Trenutno se cene kakovostnega medu v trgovskih verigah gibljejo med 12 in 19

Foto: Mitja Borko

EUR/kg. S tem je prodaja v trgovinah jasno padla, saj je razlika v ceni med v Sloveniji pridelanim medom, kupljenim pri čebelarju, in medom na trgovski polici postala prevelika.

Vendar smo obenem pozabili na razmišljanje kupca, še posebej po medijsko podprti čebelarški aferi. To je po naši oceni takšno: med na trgovskih policah je pregledan in preverjeno dober – zato je tako drag. Med čebelarjev, katerega cena je nekje med medom sumljive kakovosti in kakovostnim medom v trgovini, pa je milo rečeno sumljiv (zakaj bi sicer bil cenejši?). Tako se kupec znajde v dilemi, saj se mora odločiti med pregrešno dragim medom v trgovini ter med sumljivim čebelarjevim medom, ki ga ne ceni niti čebelar sam (kako naj ga potem kupec?). Trenutno stanje je torej takšno, da je med na trgovskih policah močno precenjen (glede na stanje prodaje med čebelarji), med čebelarjev pa podcenjen. Trgovci sedaj čakajo na odziv čebelarjev – ko jih bomo dohiteli, bodo tako spet podražili med na policah.

Vpliv shem kakovosti na ceno medu

Zadnje čase se veliko govori o geografski zaščiti porekla medu. To je odličen predlog, če ima čebelar od takšne sheme kakšno korist. Po naših informacijah pa se trenutno med z geografsko zaščito porekla prodaja po istih cenah kot običajni med ali z minimalnimi odstopanji navzgor. Logično bi bilo, da bi bil tako pridelan med za vsaj 30 % dražji od drugega slovenskega medu. Da sploh ne omenimo ekološke pridelave, ki bi morala biti nato pozicionirana še vsaj dodatnih 30 % višje, saj ekološka pridelava zahteva ogromne dodatne stroške pri upoštevanju smernic ekološkega čebelarjenja.

Profesionalni čebelarji menimo, da je čas, da začnemo vsi čebelarji bolj ceniti svoj med.

Na podlagi navedenega lahko tako povzamemo naslednje:

1. Konkuriranje čebelarjev med seboj se odvija na odločno prenizki ravni.
2. Konkuriranje trgovcev daje čebelarjem precejšen manevrski prostor za dvig cen.
3. Posebne sheme pridelave, geografska zaščita porekla in ekološka pridelava zahtevajo pravilno pozicioniranje takšnega medu na trgu.

Profesionalni čebelarji tako na podlagi navedenih ugotovitev vsem čebelarjem priporočamo, da začnejo bolj ceniti svoj med, saj je kakovosten slovenski proizvod. Tako predlagamo višje minimalne cene za slovenski med, ki je pridelan izven posebnih shem pridelave. Po našem mnenju bi morala biti minimalna cena za kozarec (900 g) cvetličnega medu od 12 EUR pa vse tja od 15 EUR. Cena za gozdni in lipov med bi morala biti med 14 in 17 EUR. Cena za kostonjev med in gozdne medove, kot sta smrekov in hojev med, pa bi morala biti med 16 in 19 EUR.

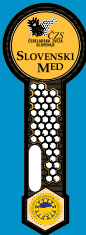
Navedene cene se na prvi pogled zdijo zelo visoke. Vendar ne smemo pozabiti, da smo čebelarji menda edini kmetovalci, ki prodajamo svoj pridelek doma ceneje, kot pa ga je možno dobiti na trgovskih policah. Predlagane cene bi namreč pomenile zgolj izenačitev naših prodajnih cen s cenami kakovostnega slovenskega medu v trgovinah. Da bi dosegli višjo ceno od trgovske po vzoru cen, ki se postavljajo drugim kmetijskim pridelkom (samo pomislimo na cene breskev, mleka, krompirja v trgovinah in pri kmetovalcih samih), pa bi se naše cene morale začeti pri 20 EUR/kg. Tako bi bila po naših ocenah šele cena nad 20 EUR/kg tista »poštena cena«.

Seveda se takšne spremembe ne zgodijo čez noč. Profesionalni čebelarji pozivamo vse čebelarje, da začnejo bolj ceniti lastni pridelani med ter trud, ki ga vložijo v pridelavo kakovostnega medu. Čas je torej, da to cenjenje pokažemo tudi na področju cen medu ter začnemo intenzivno delati na tem, da v nekem doglednem času dosežemo predlagane ciljne cene, ki si jih naš med tudi zasluži!

OBVESTILO – Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo

Čebelarji, pri katerih so od zadnje notranje presoje minila tri leta (torej vsi, pri katerih je bila zadnja presoja izvedena leta 2015), morajo vnovično notranjo presojo opraviti letos.

Vzorke medu iz sistema SMGO, ki so starejši od enega leta, lahko oddate v brezplačno analizo na vsebnost HMF-ja. Poročila o porabi preplek in količini pridelanega medu v sistemu SMGO v letu 2018 morate na ČZS posredovati do 31. 12. 2018.

 SMGO	Število novih članov SMGO-ja septembra 2018	Število članov, ki so izstopili septembra 2018	Število vseh članov SMGO-ja septembra 2018
		0	0
Za vključitev v kakovostno shemo »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo« navežite stik z go. Natašo Lilek: po tel.: 040/436 519 ali 01/729 61 29 oziroma na e-naslovu: natasa.lilek@czs.si . Več informacij najdete na spletni strani www.slovenskimed.si pod rubriko SMGO.			

Kaj lahko strateški marketing naredi za dvig prodaje in dodane vrednosti

dr. Burkhard Schaer

info@ecozept.de

Na prvi pogled je na tržišču medu vse sladko: svetovno povpraševanje močno narašča. Ponudba se prav tako razvija, vendar manj dinamično kot povpraševanje. Na vseh velikih trgih se cene medu zvišujejo, in to se bo najverjetneje nadaljevalo še nekaj časa. Pravzaprav se med dojema kot »naravni prehranski izdelek *par excellence*«. Čebele, čebelarstvo, panji, med in čebelji pridelki – vse to je v očeh potrošnikov zelo všečno. Z rastočim zanimanjem potrošnikov za zdrave in naravne izdelke ima med, vsaj tako se zdi, pozlačeno svetlo prihodnost.

Je na tržišču medu vse v redu?

V Sloveniji je lahko enajst tisoč čebelarjev na splošno zadovoljnih s stanjem na trgu. Ves med lahko prodajo brez večjih težav in po zeleni ceni. Vsa domača pridelava se prodaja v Sloveniji in večji del nje v kratkih dobavnih verigah neposredno potrošniku. Vez s potrošniki je čvrsta in marže za čebelarje so korektne. Nadalje so slovenski čebelarji organizirani v močni in učinkoviti zvezi, kjer kompetentna ekipa ne skrbi le za svetovanje, ampak tudi za skupni nastop na trgu, skupne rešitve za embalažo, etikete in prelepke ter za komuniciranje. Torej, če je vse v najlepšem redu, zakaj bi se ubadali z marketingom in strategijo?

Če gre dobro, naredimo, da bo šlo še boljše.

Boljši marketing in jasnejša strategija lahko izboljšata, kar je že sedaj precej dobro. Pravzaprav izzivi obstajajo in prihodnost kliče po dobri pripravi. Stroški in tveganja za čebelarje se nenehno večajo: številna zdravstvena tveganja za čebele, od varoj do pesticidov, vsako leto privedejo do izgub od 10 do 30 odstotkov čebeljih družin, kar morajo čebelarji nadomestiti in predvsem še skrbneje oskrbeti svoje čebelje družine. Podnebne spremembe prinašajo dodatne probleme: mrzle pomladi, sušna poletja in tople zime čebelarjem povzročajo stres, znižujejo pridelavo in povečujejo stroške in izgube. Kot posledica bi morale cene v prihodnosti naraščati. Povpraševanje potrošnikov bi lahko bilo prizadeto. Kljub dobri splošni podobi medu potrošnike skr-

bijo onesnaženje in ponarejanje medu ter mešanje medu z uvoženim medom.

Kaj lahko glede tega stori marketing? In mimogrede, kaj je marketing?

V vsakdanjem jeziku se izraz marketing pogosto uporablja kot sinonim oglaševanja, komuniciranja in odnosov z javnostjo. Pa vendar je strateški marketing veliko več kot to, saj zajema analizo posla (npr. posla s pridelavo in prodajo medu) z novega zornega kota. Z zornega kota tržišča ter z zornega kota potrošnika. To je učinkovit pristop, ker pripomore k prilagoditvi celotnega poslovanja potrebam potrošnika. Izpolnjevanje potreb potrošnika pomeni dodano vrednost, stabilnost trga in korist.

Z drugimi besedami, ko uporabimo marketing na strateški način, preučimo stanje na trgu in stanje svojega posla na tržišču, še preden se lotimo prodaje in oglaševanja, šele potem se odločimo, kaj prodajati, kje, s kakšnimi razlogi in po kakšni ceni.

Pristop strateškega marketinga lahko v prispodobi primerjamo s psom. Oglaševanje in komuniciranje sta kot pasji rep, ki se premika in ga zlahka opazimo. Marketing pa pomeni tudi analizo, ki je kot smrček, in sprejemanje odločitev, ki je kot možgani. Ko zaključimo analizo, lahko postavimo nove tržne cilje in naredimo poteze, ki jih želimo. Ukrepi se načrtujejo in izvedejo na štirih ravneh: izdelek, kraj, promocija in cena.

Nekaj vprašanj strateškega marketinga

- Kako lahko še izboljšam trženje čebeljih pridelkov?
- Na kakšen način lahko s svojimi čebeljimi pridelki in izdelki zadovoljim potrebe potrošnikom? Kaj bi še lahko ponudil?
- Kakšna je konkurenčnost mojega čebelarstva na (lokalnem, slovenskem, evropskem) tržišču? Konkurenčnost ne pomeni nujno nižjih cen.
- Katere prodajne poti čebeljih pridelkov in izdelkov uporabljam in kako uspešne so?
- Kakšno količino različnih čebeljih pridelkov in izdelkov želim prodati? Po kakšni ceni in kakšnim odjemalcem?
- Kako lahko kakovostne sheme uporabim kot orodje prodaje kakovostnega medu po višji ceni? In kako lahko še dvignem kakovost pridelave?

Več dodane vrednosti: ključna je raznolikost.

Slovenski medeni pridelki dosegajo vrhunske kakovostne standarde. Nekaj oznak ščiti takšne pridelke s poreklom in oglaševalska kampanja, ki jo vodi ČZS, poteka z namenom, da prepriča potrošnike, da lahko popolnoma zaupajo sortno pestremu slovenskemu medu. Evropske oznake kakovosti zaščitena geografska označba (Slovenski med) in zaščiteno geografsko poreklo (Kraški med in Kočevski gozdni med) so pomembna iztočnica za visoko ovrednotenje na domačem in izvoznem trgu. Evropski potrošniki cenijo te oznake.

Na primer v Franciji, kjer več kot 90 odstotkov potrošnikov pozna te oznake in jih več kot 80 odstotkov zaupa v tako označene pridelke. Poleg naravne raznolikosti medu je bilo izdelanih tudi nekaj inovativnih izdelkov, kot so namazi z medom, medica in celo peneca medica.

Kljub temu je pri slovenskem medu malo razlik v cenah. Ogromna večina se prodaja za 10–14 EUR/kg. Prav tako na tržišču ni dražjih pridelkov ali luksuznih blagovnih znamk. Toda kako lahko luksuzna potrošnja, ki si jo lahko privoščijo le nekaj potrošnikov, pripomore k splošnemu izboljšanju dodane vrednosti? Pravzaprav lahko. Visokocenovni pridelki odpirajo možnost boljših cen za srednji kakovostni razred. Četudi pridelke z najvišjimi cenami kupuje le nekaj potrošnikov ob posebnih priložnostih, to dopušča lažjo prodajo pridelkov v srednjem in višjem srednjem razredu. Obenem takšna raznolikost na tržišče prinese barvitost in pestrost. Potrošniki bodo dojemali visokocenovne pridelke kot jamstvo za vrhunske kompetence in večine čebelarjev na splošno ter za visoko kakovost slovenskega medu.

Raznolikost in inovacija izdelkov iz čebeljih pridelkov lahko prineseta boljšo podobo in več ponosa čebelarji panogi, ker jo vodita naprej k odličnosti. Na mednarodnem tržišču medu lahko vidimo pridelke, ki se prodajajo precej

Evropski potrošniki cenijo oznake zaščitene geografske označbe.

Foto: Arhiv ČZS

dražje kot 100 EUR/kg! Četudi je tako visoke cene morda težko doseči, obstaja mnogo možnosti za ustvarjanje in trženje novih izdelkov.

Ne bo se zgodilo brezplačno! Predvsem pa najprej preučimo tržišče!

Kdor reče inovacija in raznolikost, reče obenem tudi vlaganje v smislu denarja in časa. Imajo pa večji slovenski čebelarji in njihova dobro organizirana zveza dobre osnovne pogoje za uspeh v tem izzivu. Treba se bo prilagoditi. Seveda odličnost ni nikoli dosegljiva za vsakogar. Verjetno bo treba znotraj obstoječega kroga čebelarjev oblikovati manjši krog, v katerem se bodo izkazale kompetence in strnila prizadevanja. Srednje in dolgoročno se takšna strategija izplača celotni panogi.

S tem ko se lotevamo pristopa strateškega marketinga, se razume, da se moramo spomniti na prisposodbo s psom, preden začnemo inovacije na ravni izdelkov. Potrebujemo dober nos za strateško analizo tržišča, ki nam bo pokazal pravo pot za nove izdelke, nove tržne priložnosti in najboljšo pot, kako jih doseči.

Novice iz sveta

Nemčija

Leta 2016 so v Nemčiji odkrili, da so bile motnje pri razvoju čebeljih družin povezane s satnicami, izdelanimi iz ponarejenega voska.

V zvezni deželi Bavarski so leto kasneje analizirali 212 vzorcev satnic in ugotovili, da jih je bilo kar 29 % narejenih iz kontaminiranega čebeljega voska. Analize so ponovili tudi

letos julija in našli 21 % satnic iz neprimerne voska. Stanje na področju satnic se torej izboljšuje, toda prepočasi. Analize satnic bodo v Nemčiji nadaljevali, kajti le tako lahko v doglednem času zmanjšajo ponarejanje voska.

Prevedel in priredil Franc Šivic.

Vir:

Shierling, A.: Nalysen finden witerhin verfälschtes Wachs, DBJ, 8/2018, str. 5.

Čebelarjeva opravila v novembru

dr. Stanislav Kapun - Vaneča

kapunstanislav@gmail.com

V mesecu novembru moramo čebelam pustiti mir. Opravimo samo še tista dela, ki so nujna pri čebelah, drugače pa se posvetimo drugim opravilom izven čebelnjaka, ki so tudi povezana z uspešnim čebelarjenjem. V Čebelarstvu Kapun opravimo naslednja dela:

V testnih panjih spremljamo odpad varoj

V tem času vedno tretiramo testne družine z dovoljenimi pripravki proti varojam. Če ob kontroli po dveh dnevih ugotovimo več kot trideset varoj na testni panj, tretiramo vse čebelje družine. Je pa res, da se testni panji med seboj precej razlikujejo po napadenosti.

Preverimo zapore na žrelih panjev

V svojem čebelarstvu predvsem lepimo z ustreznimi lepili zapore na žrela. Nekatere zapore se lahko odluščijo, zato jih je treba ponovno zalepiti. S tem je malo dela, kakšen sprehod okoli stojišča pa je za čebelarja tudi dobrodošel. Pred kratkim sem se ustavil pri nekaterih čebelnjakih z namenom preverjanja zaščite čebeljih družin pred mišmi. Seveda je odločitev čebelarja, ali bo zaščitil čebele pred glodavci. Ugotovil sem, da nobeden od čebelnjakov ni imel nameščenih zapor. Glede na to, da je v okolju veliko miši in je bilo letošnje leto mišje leto, še enkrat dobro razmislite glede nameščanja zapor.

Načrtovanje in izobraževanje

V novembru lahko tudi načrtujemo saditev medovitih rastlin. V tem času lahko pripravimo gredice. Kako bodo oblikovane, je odvisno od čebelarja. Čebelarji smo iznajdljivi na različne načine, največkrat pa so nam orientacija satne celice. Svetujem vam, da upoštevate pri izbiri nadmorsko višino in teksturo tal. Najpogosteje se odločamo za zasaditev zelišč. Ugotavljam, da so med najbolj priljubljenimi sivka, melisa, rožmarin in še kakšna.

Mesec november je po mojem mnenju najbolj turoben mesec. Je čas, ko že lahko zapade prvi sneg, zato imamo na razpolago veliko časa, da si uredimo dokumentacijo, preberemo kakšno strokovno literaturo in se udeležimo različnih izobraževanj, ki jih nudi ČZS.

Foto: Stanislav Kapun

Misel na cvetočo pomlad v Čebelarstvu Kapun ublaži novembrsko turobnost.

MKGP je konec oktobra objavilo razpis Mladi prevzemnik 6.1. Tudi mladi čebelarji lahko sodelujejo na tem razpisu, če imajo naslednje pogoje:

- aktiven kmet (1 ha kmetijske zemlje v uporabi);
- najmanj 60 in največ 200 čebeljih družin (agencija za kmetijske trge preveri število družin v registru čebeljih družin);
- ustrezna kmetijska izobrazba – če je nima, mora imeti opravljeno Nacionalno poklicno kvalifikacijo (NPK) iz kmetijske ali čebelarjeve smeri;
- prenos lastništva, ki ne sme biti starejši od 24 mesecev, na mladega kmeta, čebelarja;
- starost kandidatov med 18 in 40 let.
  1. Možna je prijava na A (18.600 evrov) ali B sklop (45.000,00 evrov).

Če mlademu čebelarju na razpisu uspe, Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja zahteva od njega naslednje:

- obdobje trajanja je tri leta;
- v tem času mora doseči v vlogi zapisane vse cilje (dokazljivo s plačanimi računi);
- na koncu obdobja poda zahtevek, rok za oddajo je zapisan v odločbi, ki jo dobi mladi čebelar – pri zamujanju oddaje zahtevka ni opravičil;
- voditi mora knjigovodstvo FADN;
- obvezno je kmečko zavarovanje pri B sklopu (mladi prevzemnik mora ustvariti delovno mesto).

Svetujem, da tisti, ki se nameravate prijaviti, obiščete najbližjega kmetijskega svetovalca, ki vam bo razložil vse podrobnosti razpisa in vam tudi pomagal pri izpolnitvi obrazca. Nadzoroval bo obdobje realizacije ciljev in vam nudi na koncu obdobja pomoč pri pripravi zahtevka za agencijo.

Čebelarstvo – rdeča nit mojega življenja

Foto: osebni arhiv Mirka Pavlina

Mirko Pavlin

Davnega leta 1943, med drugo svetovno vojno, sem prvič videl in okusil med. Njegove arome in okusa ne bom pozabil nikoli. Navdajal me je z izrednim veseljem in ponosom, saj sem ga pridelal sam. Takrat sem bil star 13 let in imel sem že svoje čebele, oče mi je naredil čebelnjak za 12 panjev. Znanja sem imel še zelo malo, vendar so bile naravne danosti takrat popolnoma drugačne, varoj še ni bilo in paš dovolj, da so čebele preživele. V tistih vojnih letih smo na svoji kmetiji, v vasi Sveti Križ pri Litiji, pridelali veliko medu, ki nam je olajšal življenje v obdobju pomanjkanja in stiske, ko je povsod primanjkovalo tudi najosnovnejše hrane. Od takrat je minilo že 75 let, toda očetova čebelarska popotnica me spremlja še danes in je še vedno rdeča nit mojega življenja. Celo življenje sem delal in se preživljal ter prislužil upokojitev kot čebelar.

Čebelarsko šolanje

Leta 1947 sem začel obiskovati kmetijsko šolo Mala Loka. Tam sem ugotovil, da ima naša šola čebelnjak s tridesetimi AŽ-panji. Seveda sem ves prosti čas namenil opazovanju in proučevanju čebel. V antikvariatu sem si z enomesečnimi prihranki kupil knjigo p. Donata Juga, OFM z naslovom *Praktični čebelar*. Čebelnjak je pogosto obiskoval ravnatelj OŠ v Šentlovrencu na Dolenjskem, dal mi je veliko koristnih čebelarskih napotkov in mi razkril marsikatero čebelarsko skrivnost. Ravnatelj je hitro opazil mojo zagnanost in ljubezen do čebel, zato je predlagal, naj me zadolžijo za oskrbo šolskega čebelnjaka. Nalogo sem ponosno sprejel, skrbel sem za 30 čebeljih družin. Tako sem postal šolski čebelar. Kljub mladim letom sem se čebelarjenja lotil resno, natančno in odgovorno. Učenci kmetijske šole smo vsak dan pomagali delavcem v hlevih in svinjakihi. Skrbeli smo tudi za kokoši in zajce ter pomagali pri molži 28-tih krav. Najraje pa sem se ukvarjal s čebelami, ki so mojo skrb zanje bogato poplačale z medom.

Po končanem šolanju sem še leto dni skrbel za čebele in sadovnjak na šolskem posestvu, nato pa sem se leta 1952 vpisal na dveletno čebelarsko šolo v Ljubljani. Bilo nas je 14 slušateljev. Ljubljanska čebelarska šola je bila poleg šole v Peči na Kosovu in v Novem vinodolskem na Hrvaškem ena od treh, ki so jih v tistem času ustanovili po Jugoslaviji in so izvajale isti dveletni učni načrt. Šola v Peči je propadla kljub investiciji v čebelnjake in panje. Nikoli ni bilo slišati, da bi od tam izšel kak čebelar. S čebelarji iz hrvaške šole pa smo se srečali. Ljubljanska šola je pod vodstvom ravnatelja šole g. Josipa Kafola izšolala dve generaciji čebelarjev. Šola je delovala štiri leta pri Glavni zadružni zvezi. Čebelarska zveza je organizirala prakso in poskrbela za učitelje.

Začetki poklicnega čebelarjenja

Leta 1954 sem šolanje zaključil in se takoj naslednji dan, z zaposlitvijo v podjetju Jugoapis (naslednik ČE-GO – Čebelarsko gospodarsko), z vlakom odpravil v Metkovič ob reki Neretvi. Tam sta me že čakala dva slovenska čebelarja, Valentin Noč z Gorenjske in Franc Kastelic iz Grosupljega. V dolini reke Neretve so se razprostirala širna polja žajblja, ki so nudila odlično pašo čebelam. Tam smo skrbeli za 350 čebeljih družin, natočili smo za cel vagon žajbljevega medu in ga nato poslali v Ljubljano. Iz Metko-

Študentje čebelarske šole z Josipom Kafolom, ravnateljem čebelarske šole. Mirko Pavlin je drugi z leve.

Foto: osebni arhiv Mirka Pavlina

Pridobivanje matičnega mlečka

Foto: osebni arhiv Mirka Pavlina

viča smo čebele odpeljali na Duvanjsko polje (300 m nadmorske višine), ki je bilo pravi raj za čebele. Iz Duvna smo se nato preselili v Livno na kraški žepek (*Saturea montana*). Po končani paši smo čebele natovorili na železniški postaji Knin in se odpeljali v Kočevje.

Leta 1957 sem imel v Kočevju 150 čebeljih družin. Smreka je lepo medila, 6. junija pa se je začela sezona hoje, ki je trajala vse do septembra. Vreme je bilo lepo, toplo in brez nališov, občasno se je pojavljala topla rosa. Moje ročno točilo se je takrat vrtelo od jutra do večera, pridelal sem 73 kg medu na eno čebeljo družino, kar je zneslo 11 ton hojevega medu. Podjetje Jugoapis me je nagradilo z 32.000 dinarji nagrade za dobro opravljeno delo.

Leta 1958 so me po dekretu za zaposlitev v Kmetijski poslovni zvezi poslali v Belo krajino, v Črnomelj, da bi na tem območju pospešili strokovni razvoj čebelarstva. Prvo leto smo že imeli 80 LR čebeljih družin. Mizarsko podjetje IMV v Semiču je v sodelovanju s podjetjem Jugoapis začelo izdelovati LR-panje, jaz pa sem bil odgovoren za njihovo kakovost. Kasneje se je Jugoapis preoblikoval v Zavod za čebelarstvo, ki ga je vodil dr. Jože Rihar.

Leta 1962 je bil v Podsmreki ustanovni občni zbor podjetja Agromel, v katerem sem se zaposlil. Ustanovitelji so bili čebelarji. Maks Krmelj, doma iz Škofje Loke, partizan v Dražgošah, je postal direktor Agromela. V šali smo rekli podjetju Agrokrmelj. Naslednje leto me je podjetje poslalo v Liko, da v Gračacu in Malovanu pripravim prostor za 1500 panjev čebel, ki jih bodo pripeljali naši kooperanti. V desetih dneh sem pripravil vse potrebno, nato pa so s tovornjaki in vagoni vozili čebele v AŽ-panjih. Pogoji za medenje so bili odlični, zdelo se je, kot bi narava želela še dodatno podpreti naša prizadevanja. Kraški žepek je bogato cvetel in užival sem ob pogledu na neštete cvetove bele in modre barve. Zadostne količine vlage in sonca so povzročile, da je žepek medil kot še nikoli prej. Od kooperantov sem prevzel med in ga v petdesetih dneh paše s tovornjaki poslal v Ljubljano 93 ton. Danes tam ni več veliko te paše, ker zaradi vojne ni več ovčereje. Ovce so prej popasle travinje, ki sedaj prerašča žepkove grmičke in le-ta zato slabše medi. Agromel je zaradi notranjih težav deloval malo časa, do leta 1964. Premagala ga je tudi konkurenca – Medex. Za ugaslim podjetjem je ostalo 250 ton medu.

Ustalitev v Beli krajini

V tistem času sem v Beli krajini spoznal bodočo ženo, pridno kot čebela. V Semiču sva si zgradila dom in si ustvarila družino. Semič – to je zame najlepši kraj na svetu! Bog mu je namenil veliko sonca in mnogo pridnih rok. Tu so pridni, delovni in pošteni ljudje. Narava v Beli krajini ponuja raznolike čebelje paše, zato sem kaj kmalu po prihodu v Semič že imel 30 čebeljih družin. Šele s propadom Agromela sem postal pravi čebelar. V nekaj letih se je število mojih čebeljih družin povečalo na 200, v najboljših letih pa do 280. Pridobival sem vse čebelje pridelke: med, vosek, cvetni prah, propolis, matični mleček. Z mlečkom

Prevozni čebelnjak

sem odlično zaslužil. Mlečkati sem se naučil leta 1960 v Kaštelu pri Splitu, kjer smo celo leto z učenjem iz poskusov in napak, brez predhodnega znanja, pridelali 1 kg mlečka. V letih mlečkanja se je postopek izpopolnil, da so bili vsi matičniki istočasno polni. Ukvarjal sem se tudi z vzrejo matic za prodajo in izvoz. Nekoč sem pripravil 1000 zrelih matičnikov za pošiljko v Beograd. Čebele sem prevažal na paše: južno od Zagreba na akacijo, na kostanj v Belo krajino, na hojo v Gorski kotar in na žepek v Liko. Več kot to pa ne, ker je prevažanje čebel zelo naporno in precej tvegano opravilo. Pozneje sem postavil čebelnjake na šestih lokacijah za vse sorte medu, ki obstajajo v Sloveniji. Prevažanje tudi ni najbolje združljivo z mlečkanjem.

Čebelarstvo povezovanje in organiziranje v Beli krajini

V Beli krajini so čebelarji organizirani že veliko let. Za napredek čebelarjev je skrbelo ČD v Črnomlju in Metliki. V Semiču smo se leta 1958 povezali v čebelarstvo družino, ki je pozneje postala društvo. Bil sem njen pobudnik in prvi predsednik, to nalogo sem opravljal 28 let. Sprva je v društvu delovalo 12 članov. Veliko pozornosti smo namenjali novim znanjem in uvajali sodobne pristope. Skušali smo ustvarjati čim boljše pogoje za zdravje čebel. Organizirali smo poučne in zanimive izlete. Po osemindvajsetih letih mojega predsedovanja je društvo imelo 32 članov.

Razvitje prapora

Foto: osebni arhiv Mirka Pavlina

Šolski čebelnjak za čebelarski krožek pri OŠ Semič

Prav posebno doživetje so bila predavanja, ki smo jih organizirali v mesecu marcu leta 1959. V enem samem dnevu sva z g. Jožetom Babnikom, agronomom iz družine šestih sinov, vsi odlični čebelarji, predavala kar v petih belokranjskih krajih, in sicer v Črnomlju, Dragatušu, Vinici, Metliki in Semiču. Tema predavanj je bila čebelarjenje celo leto. Predavanja so bila dobro obiskana, izmenjava dobrih praks in izkušenj pa se vedno izkaže kot zelo koristno delo. Vse to v enem dnevu. Bila je to res naporna nedelja.

Leta 1969 je na Štrekljencu pri Semiču potekalo srečanje belokranjskih čebelarjev. Zbrali smo se pri čebelarju Antonu Pašiču. Uvodno predavanje je pripravil prof. Martin Mencej. Njegovo predavanje je bilo brezhibno, zato je le malokdo od prisotnih vedel, da je bil gospod Mencej skoraj popolnoma gluhi, saj je sluh izgubil na Golem otoku. Poleg strokovnih tem pa seveda ni manjkalo dobre pečenke, dobrega domačega vina in dobre volje.

Tudi razvitje čebelarskega prapora v Semiču je bilo velik dogodek. Ob tej priložnosti smo prvič podelili priznanja

Foto: osebni arhiv Mirka Pavlina

Na stojšču v Beli krajini

Čebelarski turizem – obisk čebelarjev v času Apimondie v Sloveniji

Foto: osebni arhiv Mirka Pavlina

osmim starejšim čebelarjem, počastili smo jih z odličji A. J. III. stopnje. To je bilo zanje lepo presenečenje, ki so se ga še dolgo radi spominjali. Pohvala za dobro opravljeno delo je za vsakogar odlična spodbuda! Denar za prapor in druge stroške so nesebično prispevali člani našega društva.

Leta 1986 smo v Semiču pripravili zelo odmevno čebelarsko razstavo. Leto pozneje smo v Semiču posadili lipov park, ki je danes ponos našega kraja. 28 čebelarjev je posadilo 118 lipovih sadik, ki smo jih izkopal v okoliških gozdovih. Naše delo je bilo bogato poplačano – danes se Semič ponaša z najlepšim lipovim parkom na Dolenjskem in v Beli krajini.

Izzivi izobraževanja, solidarnosti, ekološkega pristopa in čebelarskega turizma

Na številnih kongresih Apimondie sem pridobil pomembna znanja, bogate izkušnje in številna poznanstva. Vedno sem se zavedal, da so ustrezna znanja ključnega pomena za uspešno čebelarjenje. Številni čebelarji so k meni prihajali po nasvet, še posebej v času pojava varoj. Dober nasvet ob pravem času je vreden zelo veliko, rad povem, da v naših panjih čebele nikoli niso umirale. Čebelje družine na sedmih satih smo v kritičnih časih zlahka prodali za nadomestitev izgub. Na obisku pri nas je bilo veliko skupin čebelarjev iz domovine in drugih držav. Nekaterim smo nato pošiljali tudi matice. Ljubezen do čebel sem prenašal tudi na mlajše rodove, na OŠ Semič sem 12 let vodil čebelarski krožek in v ta namen priskrbel tudi čebelnjak, ki ga je izdelal in postavil Janko Pislak, financiral pa Medex.

V času vojne na Hrvaškem nismo pozabili na svoje prijatelje čebelarje na področju nekdanje Jugoslavije. Takrat sem v Zenico poslal 94 naseljenih LR-panjev. G. Nijazu Abadžiču, ki je bil čebelar in novinar na Televiziji Sarajevo, sem poslal tudi denarno pomoč. V uničevalnem vojnem času človeku pomaga preživeti vsaka najmanjša poteza dobrote, kar sem kot otrok izkusil tudi sam.

Z ekološkim čebelarjenjem sem začel že sam. Bil sem član društva Ajda pri Vrzdencu pri Horjulu pri gospe Meti Vrhunc. Leta 1990 je bil moj sin Bojan, ki nadaljuje čebelarsko tradicijo, na enomesečnem tečaju v Nemčiji pri g. Matthiasu Thunu, svetovno priznanemu strokovnjaku za bio-

dinamično kmetovanje in čebelarjenje. Pri njem je pridobil veliko dragocenih znanj o biodinamičnem čebelarstvu s 600 čebeljimi družinami. Marca 1991 smo gospoda Thuna povabili v Semič, da nam je predaval. Naslednje predavanje g. Thuna je bilo 8. 11. 2003 na Kmetijski šoli v Novem mestu, direktor kmetijske šole g. Tone Horvat se je tega zanimive-

ga dogodka še dolgo spominjal. Naslednji dan je g. Thun predaval v Čebelarskem centru v Lukovici in na Bledu. Sedaj imamo že 18. leto certificirano ekološko čebelarstvo in tudi blagovno znamko Biodar. Čebele zdravimo z mravljinčno in oksalno kislino, s katerima se da ob pravem času na strokoven način narediti vse.

Kako smo ustanovili Klub dolenjskih in belokranjskih čebelarjev ter ohranili spomin na Petra Pavla Glavarja, velikana slovenskega čebelarstva

Čebelarji smo močnejše povezani z naravo kot predstavniki drugih kmetijskih panog, še posebej tesno pa sodelujemo s sadjarji. Tako je bilo tudi oktobra 1994, ko smo belokranjski čebelarji z bogato čebelarsko razstavo sodelovali na drugi Vseslovenski sadjarski razstavi v Metliki. Sadjarji so se na razstavi izjemno potrudili, prav nič pa za njimi nismo zaostajali čebelarji, saj smo pokazali bogato bero čebeljih pridelkov in na pregledni razstavi poudarili izjemen pomen čebelarstva.

Pri pripravi te razstave sem sodeloval s takratnim predsednikom ČD Metlika, agronomom Janezom Gačnikom. Veliko sva govorila o pomenu čebelarstva in o načinih, ki bi izboljšali njegov napredek. Predlagal sem, da bi ustanovili Klub dolenjskih in belokranjskih čebelarjev. Gospod Gačnik je to idejo podprl, saj se je zavedel, kako pomembno je medsebojno sodelovanje čebelarjev na širšem področju Dolenjske. Takoj sem navezal stik z gospodom Ivanom Somrakom, predsednikom ČD Novo mesto. Tudi on je z navdušenjem sprejel zamisel o sodelovanju, zato smo prvi skupni posvet pripravili v domu upokojencev v Novem mestu, kamor smo povabili tudi druga čebelarska društva. Sestanek je bil uspešen in zagnano smo se lotili dela.

Naloga Kluba dolenjskih in belokranjskih čebelarjev je bila povezovati in izobraževati čebelarje ter ozaveščati čim širši krog ljudi o pomenu in koristnosti čebelarstva. Naš član agronom g. Dušan Kresal je v časopisu *Dolenjski list* objavil serijo strokovnih člankov o čebelarstvu. Ti so bili v tistem času precej odmevni in za ljudi zelo koristni. G. Janez Gačnik je prispeval članke o sadjarstvu in čebelah, g. Janez Firm pa je večkrat objavil zanimive recepte, popestrene s čebeljimi pridelki. Jaz in Ivan Somrak sva skrbela za strokovna izobraževanja ter objavo člankov v *Dolenjskem listu*. G. Jože Volčjak je vodil čebelarske krožke po OŠ v Novem mestu in organiziral državno tekmovanje mladih čebelarjev iz vse Slovenije. Sodeloval je tudi pri pripravi čebelarske razstave v prostorih novomeške gimnazije. Klub dolenjskih in belokranjskih čebelarjev je ves čas svojega delovanja organiziral številne dejavnosti in izobraževanja o zatiranju varoj. Na kmetijski šoli v Novem mestu smo

pripravili predavanja o vzreji matic. Tečaj je vodil dr. Janez Poklukar, uspešno pa smo ga zaključili v Podstenicah. Tam smo opravili izpit, nato pa je sledila zabava.

Naš klub je imel ves čas svojega delovanja vzornega in prizadevnega tajnika, g. Miho Burgerja. Blagajnika nismo imeli, denarja tudi ne, delali smo predvsem za »lepa hvala« in pri tem vedno zmagali, saj nam je delo v klubu prinašalo globoko zadovoljstvo. Klub je prenehal delovati ob ustanovitvi Regijske čebelarske zveze Petra Pavla Glavarja za Dolenjsko in Belo krajino (RČZ PPG).

Čebelarji smo svoje delo nadaljevali v RČZ PPG, ki je bila ustanovljena 16. 6. 2003 v Podstenicah. Pobudniki za njeno ustanovitev so bili člani nekdanjega kluba ter vsa čebelarska društva na Dolenjskem in v Beli krajini. Šest let sem bil predsednik, nasledila pa sta me Marko Hrastelj in kasneje Anton Koželj. Vsa čebelarska društva so prispevala denar za izdelavo in nakup dveh bronastih doprsnih kipov P. P. Glavarja. Eden od njiju krasi dvorano ČZS na Brdu pri Lukovici. Dolenjski in belokranjski čebelarji smo ga namenili kot darilo ob odprtju Čebelarskega centra za slovenske čebelarje. Pod kipom je naveden seznam vseh čebelarskih društev, ki so prispevala denar za njegov nakup. Enak doprsni kip Glavarja krasi tudi njegovo kapelo na Lanšprežu.

Glavarjeva kapela v Lanšprežu pri Mirni na Dolenjskem je vihre druge svetovne vojne sicer prestala, vendar pa je bila v zelo slabem stanju. ČD Trebnje ter občini Trebnje in Šentrupert so si zelo prizadevali za obnovo kapele in uspelo jim jo je rešiti pred propadom. Pri tem je pomagala tudi RČZ PPG. 22. 5. 2004 sta v Lanšprežu potekala drugi čebelarski praznik in blagoslov prenovljene kapele. Sveto mašo in blagoslov kapele je opravil beograjski nadškof dr. Franc Perko, v pomoč mu je bil novomeški prošt gospod Jožef Lap. Prireditve se je udeležilo več kot 1500 čebelarjev in drugih gostov, na proslavi je ponosno plapolalo 38 čebelarskih praporov iz vse Slovenije. Kasneje smo priskrbeli za kapelo nov zvon. Zvon na Lanšprežu odtlej vabi vse ljudi dobre volje in veselo naznanja, da Lanšprež živi in da tukaj, v tej kapeli, v slovenski zemlji počiva Peter Pavel Glavar, veliki meceni slovenskega čebelarstva.

Mirko Pavlin

V naši družini smo med prvimi v Sloveniji uvedli čebelarški turizem (danes certificiran s tremi čebelicami). Ko so prišle varoje, še nihče ni vedel, kaj naj naredi. Sam sem se dal poučiti o tem, kjer koli sem se lahko, da bi lahko pomagal tudi drugim čebelarjem. Začeli smo se zbirati pri nas doma. Kasneje sem moral urediti prostor. Čebelarje sem pogostil s čebeljimi pridelki in nato predaval o zeleni čebelarški temi. Iz tega se je razvil čebelarški turizem. Prihajali so tudi upokojnenci, ki niso vedeli ničesar o čebelah, in z zanimanjem poslušali. Sprejemali smo tudi razne skupine turistov, kar je odlična priložnost za promocijo čebelarstva in opozarjanje na izjemen pomen opravevanja, ki ga čebele opravljajo povsod po svetu. Številni obiskovalci so postali naši prijatelji, ki se radi vračajo v Semič.

V moji obsežni čebelarški zgodovini so se spreminjali tudi izzivi, ki jih prinaša čas. Od največje težave v čebelarstvu, varoj, ki ogrožajo čebele pri nas in povsod drugod po svetu, do sodobnih tehnologij, ki močno vplivajo na čebelarstvo. Eden takih izzivov so gensko spremenjeni organizmi, ki predstavljajo resno grožnjo za vse nas in za čebele. V Semiču sem zbral 2000 podpisov proti uvajanju takih organizmov. V Sloveniji je bilo takrat zbranih 18.000 podpisov, ki smo jih nato predali Vladi RS.

V dolgih letih moje čebelarske poti (na kateri je prejel vsa odličja A. J., III., II. in I. stopnje, različna društvena priznanja, red dela s srebrnim vencem, odlikovanje Petra Pavla Glavarja I. stopnje od Regijske čebelarske zveze PPG, katere ustanovitelj je tudi bil, ter častno članstvo v ČD Semič in odlikovanje

Mirko Pavlin s svojo ženo pred njunim domom v Semiču

Foto: MB

občine Semič, op. ur.) se je spremenilo marsikaj: številna orodja, priprave in pripomočki so postali sodobnejši, internet pa je postal vir najrazličnejših informacij. Toda ne smemo pozabiti, da resnični čut in spoštovanje do narave lahko pridobimo le v neposrednem stiku z gozdovi, polji, travniki ... Iz tega razloga je nadvse pomembno, da prenesemo globoko spoštovanje do čebel in vse narave na mlade rodove. Nam bo uspelo? Mislim, da bo in mora. Možnosti za izobraževanje mladih je veliko. Kdor pa tega noče, naj lovi ribe ...

Mirko Pavlin

(z njim sva se pogovarjala Anton Tomec in Marko Borko)

Članarina Čebelarske zveze Slovenije za leto 2018

Upravni odbor Čebelarske zveze Slovenije je na svoji 12. redni seji, 4. oktobra 2018, sprejel sklep o članarini ČZS za leto 2019, ki ostane enaka kot v preteklih letih, in sicer: enotna članarina ČZS za leto 2019 je 36 EUR. Znižana članarina za člane, starejše od 80 let, ter za čebelarje invalide 1. stopnje je 20 EUR, znižana članarina za učence, dijake in študente je 15 EUR,

za družinske člane (čebelarje, ki živijo v skupnem gospodinjstvu) pa 10 EUR.

Blagajnike oziroma vodstva čebelarskih društev prosimo, da članarino zberejo najpozneje do konca januarja 2019 ter jo nakažejo na transakcijski račun ČZS, št. SI56 0318 6100 2214 727. V okence Sklic na št. obvezno vpišite šestmestno šifro svojega društva. Naročnina za Slovenskega čebelarja za naročnike nečebelarje za leto 2019 je 45 EUR, za tujino pa 50 EUR. Posamezna številka SČ stane 4 EUR za člane, za nečlane pa 7 EUR. Blagajnikom in vod-

stvom čebelarskih društev se zahvaljujemo za njihovo požrtvovalno delo.

Da bi v našo organizacijo – Čebelarsko zvezo Slovenije – vključili čim več čebelarjev, je upravni odbor ČZS sklenil, da čebelarskemu društvu za vsakega novega člana ob plačilu članarine ČZS pripada nagrada v vrednosti 21 EUR. Za nove člane torej društva v letu 2019 nakažejo ČZS 15 EUR, razliko do enotne članarine v vrednosti 21 EUR pa obdržijo kot nagrado.

ČZS

Zastava svetovni dan čebel na čebelarskih prireditvah

Na seji Upravnega odbora ČZS oktobra 2018 je bil na predlog predsednika ČZS g. Boštjana Noča sprejet sklep, da odslej na vseh prireditvah, kjer bo prisoten prapor Čebelarske zveze

Slovenije, tega vedno spremlja tudi zastava svetovni dan čebel. Za prvega zastavonošo je bil imenovan g. Anton Noč. Organizatorji prireditev lahko za prisotnost zastavonoše z zastavo svetovni dan čebel zaprosijo na tajništvu ČZS.

Tajništvo ČZS

Foto: Klemen Lajavec/Photography

Čebelarstva zveza Slovenije in predsednik Boštjan Noč prejela prestižno nagrado kristalni Triglav 2018

V dneh, ko so od 8. do 10. oktobra v Portorožu potekali Dnevi slovenskega turizma (DST), nas je na ČZS razveselila novica, da Čebelarstva zveza Slovenije in predsednik Boštjan Noč prejmeta prestižno nagrado kristalni Triglav 2018, ki jo podeljuje Društvo turističnih novinarjev Slovenije. V okviru DST je v torek, 9. oktobra 2018, potekala svečana prireditev s podelitvijo priznanj. Ker je bila v času podelitve najvišjih priznanj Slovenskega turizma delegacija ČZS s predsednikom Boštjanom Nočem v Bruslju na podelitvi nagrade državljan Evrope 2018, sta nagrado v njegovem imenu in imenu ČZS prevzela njena podpredsednika Marko Alauf in Anton Tomec.

Draga Bulca, predsednika Društva turističnih novinarjev Slovenije, smo povprašali o tem, zakaj nagrado kristalni Triglav 2018 prejmeta Čebelarstva zveza Slovenije in predsednik Boštjan Noč: »Izbira Čebelarstva zveze Slovenije in Boštjana Noča ni bila težka. Skozi celo leto spremljam, kaj se dogaja v slovenskem turizmu, sploh ker sem starejši, spremljam turizem že desetletja, in ko pride pravi trenutek, podelimo nagrado. Včasih sem delil nageljne, nekaterim pa tudi neže. Videl sem razvoj, kako so se slovenski čebelarji v turizmu najprej vključili kot izdelovalci oziroma oblikovalci krasnih, ekoloških turističnih spominkov. Kot drugo sem videl veliko izobraževalnih čebelarstev poti in lepo obnovljenih čebelnjakov, ki se z našo kranjsko čebelo vklaplajo v turistično

Marko Alauf in Anton Tomec, podpredsednika ČZS, sta iz rok Drage Bulce, predsednika Društva turističnih novinarjev Slovenije, prejela nagrado.

ponudbo. In potem na vrhu čudovita ideja in izpeljava te ideje, da smo Slovenci zaslužni za to, da vsi svetovni čebelarji 20. maja praznujejo svetovni dan čebel. Tudi sam verjamem, ker stalno živim z naravo in sem tudi sadjar, da je tako, kot je rekel Einstein, da ko bo umrla zadnja čebela, bo umrl tudi človek. Z veseljem ugotavljam, da se močno razvija tudi apiterapija. To se odlično vklaplja v našo splošno ponudbo, ker imamo zeleno, aktivno in zdravo Slovenijo in tudi čebelice so aktivne. Če uživamo njihove pridelke, smo tudi mi bolj zdravi in aktivni. Glede izbire prejemnika nagrade zato sploh ni bilo nobenega dvoma. Predlog sem sicer vložil in obrazložil, vendar od vseh mojih 70 kolegov, ki so žirija, nihče ni imel nobene pripombe. Tako rekoč plebiscitarno ste od slovenskih turističnih novinarjev dobili to visoko priznanje.«

Boštjan Noč, predsednik ČZS, je ob prejemu nagrade sporočil: »S to prestižno nagrado je projekt svetovni dan čebel prepoznan tudi v oziru promocije Slovenije kot zelene destinacije. Veseli me, da smo slovenski čebelarji s tem prispevali k prepoznavnosti Slovenije v svetu, in to na najbolj pozitiven možen način – s pomočjo ČEBEL. S to nagrado je dobil projekt svetovni dan čebel priznanje za gospodarsko razsežnost, ki jo odpira. Hvala Društvu turističnih novinarjev Slovenije za podelitev kristalnega Triglava 2018!«

V okviru Dni slovenskega turizma so podelili tudi priznanja: priznanje za izjemen prispevek k razvoju slovenskega turizma (TGZ), priznanje za življenjsko

delo v gostinstvu (Sekcija za gostinstvo in turizem pri OZS), priznanje za izjemen prispevek pri razvoju turistične društvene organizacije (TZS), sejalec 2018 (STO), kristalni Triglav za osebnost 2018 (organizatorji DST) in ambasador slovenskega turizma 2018 (MGRT).

Na ČZS smo ob prejemu nagrade ponosni ter hvaležni vsem in za vse, kar se je v preteklih letih razvilo na področju čebelarstva turizma (vedno večje število čebelarjev, inovativnih ponudnikov čebelarstev turističnih doživetij), kar je privedlo do certificiranja ponudnikov čebelarstva turizma (1–3 čebelice) in združevanja v Sekcijo ponudnikov apiturizma pri ČZS, ki svoje člane predstavi v posebnem katalogu, izdanem v sodelovanju s STO, in na spletni strani www.apiturizem.si. Poseben prispevek k razvoju čebelarstva turizma je dala turistična agencija Aritours z razvojem turističnega produkta ApiRoutes in siceršnjim vsestranskim spodbujanjem razvoja čebelarstva turizma. Pomemben korak pa smo naredili s Klubom profesionalnih turističnih vodnikov Slovenije, s sodelovanjem katerih smo začeli izobraževanje čebelarstvo-turističnih vodnikov.

Čebelarji bomo s pomočjo čebel tudi v prihodnje, preko pestrih doživetij, ki jih ponuja čebelarstvo turizem, promovirali Slovenijo kot zeleno, aktivno in zdravo turistično destinacijo.

MB

Prestižna nagrada kristalni Triglav 2018 za Čebelarstvo zvezo Slovenije in predsednika Boštjana Noča

Komunikacijske dejavnosti ob prvi obeležitvi svetovnega dne čebel

Prva obeležitev svetovnega dne čebel (SDČ) je potekala 20. maja 2018 – to je pol leta po sprejemu resolucije, s katero je Generalna skupščina Združenih narodov na pobudo Slovenije razglasila 20. maj kot SDČ. Kratko obdobje od razglasitve do obeležitve je od Slovenije terjalo učinkovitost pri načrtovanju in izvedbi dogodkov. V okviru prve obeležitve SDČ-ja je bilo dogajanje v Sloveniji osredotočeno na tridnevni program med 18. in 20. majem 2018, ki je vključeval mednarodno čebelarstvo konferenco, mednarodno ministrsko konferenco ter proslavo.

Zaradi mednarodne dimenzije dogodkov sta bili organizacija in izvedba programa velik zalogaj, hkrati pa je dogajanje terjalo premišljeno in strukturirano komuniciranje ključnih sporočil SDČ-ja tako v splošni domači in mednarodni javnosti kot tudi v strokovni čebelarški in turistični javnosti. Izvajanje komunikacijskih dejavnosti je vključevalo vrsto deležnikov, povezanih v operativno komunikacijsko skupino pod vodstvom Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano – Služba za odnose z javnostmi in promocijo. To so: Ministrstvo RS za zunanje zadeve, Urad Vlade RS za komuniciranje, Slovenska turistična organizacija, Čebelarstva zveza Slovenije in Organizacija združenih narodov za prehrano in kmetijstvo. Komuniciranje SDČ-ja je vključevalo tudi dogodke in dejavnosti na diplomatsko-konzularnih predstavništvi Slovenije v tujini, ki so se odvijali ves mesec maj.

SDČ se je odlično vključil v strateško turistično usmeritev »Zelena, aktivna, zdrava«, zato je bil strateški cilj komuniciranja promocija prepoznavnosti Slovenije kot vplivne države v svetovnem merilu in razvite turistične destinacije.

Drugi komunikacijski cilji so bili:

- lansirati in povečevati prepoznavnost 20. maja kot SDČ;

- povečati zavedanje o pomenu čebel in drugih oprasačevalcev za človeštvo in njegov obstoj (stanje, pomen in vloga čebel, možne posledice zmanjšanja populacij);
- povečati poznavanje potrebnih preventivnih ukrepov in dejavnosti posameznikov in skupnosti za ohranitev obstoja čebel;
- povečati poznavanje medu in drugih čebeljih izdelkov ter čebelarstva dejavnosti;
- povečati prepoznavnost Slovenije v svetu kot apituristične destinacije.

V praksi so se komunikacijske dejavnosti izvajale mesec dni pred obeležitvijo SDČ-ja. Vsak teden je bilo izvedenih več komunikacijskih dejavnosti. V skladu z načrtom je vsak član operativno komunikacijske skupine pripravil dogovorjene dejavnosti in materiale ter jih delil z drugimi člani. Drugi člani so te materiale uporabili in jih delili preko svojih kanalov, še posebej je to veljalo za digitalno komuniciranje, kjer so doseg posameznih objav povečevale tudi druge institucije preko deljenja, všečkanja ipd. MB

Vir:

Komunikacijske aktivnosti ob prvi obeležitvi svetovnega dne čebel (18.–20. maj 2018), interno poročilo s priporočili.

Povzetek ključnih rezultatov komuniciranja

Devet objav in izpostavitve na temo SDČ-ja in apiturizma na portalu www.slovenia.info.

Dve objavi (februar in april) v mesečnem e-novičniku Stories from Slovenia (60.269 naslovnikov, povprečen open rate je 13 %) in dve objavi v dvotedenskem e-novičniku News from Slovenia (2655 naslovnikov, povprečen open rate je 21 %).

Dve novi publikaciji Follow the bees v nemškem jeziku in Katalog ponudnikov čebelarstva turizma.

Na družbenih omrežjih Feel Slovenia je bilo objavljanih 40 objav s ciljem komunikacije in promocije SDČ-ja in slovenske turistične ponudbe. Doseg objav je bil več kot 700.000 uporabnikov družbenih omrežij.

Ob SDČ-ju izvedeno študijsko potovanje za prestižne tuje medije iz Rusije (National Geographic Rusija), Velike

Britanije (Geographic Magazine in BBC), Kanade (Air Canada), Francije (La Voix Du Nord), Danske (Jyllandsposten, Explore) in Nizozemske.

Izveden Video News Release z agencijo Reuters. 364 objav v tujih medijih, med drugimi je sporočilo povzelo 19 TV-mrež po vsem svetu.

Spremljanje spletnih objav z orodjem mediatookit je pokazalo, da je bilo med 22. 4. in 22. 5. skoraj 10.000 spletnih vsebin v povezavi s SDČ-jem, kar je doseglo več kot 49 milijonov ljudi po svetu.

Samo v nedeljo, 20. 5., smo zasledili več kot 4000 vsebin, z dosegom skoraj 29 milijonov posameznikov.

V obdobju 24. 4.–29. 5. smo zabeležili preko PR-agencij 46 objav v tujih medijih, s skupnim dosegom 7.684.176 posameznikov.

Dan shem višje kakovosti

Čebelarji, vključeni v sheme kakovosti, zagotavljamo sledljivost, nadzorovano pridelavo in zagotovljeno kakovost. Pomena zagotovljene kakovosti se zaveda že več kot 400 čebelarjev, ki so vključeni v eno od shem kakovosti medu. S ciljem predstaviti možnosti vključevanja in priložnosti, ki jih vključevanje v sheme prinaša za čebelarje, vas vabimo, da se nam pridružite na posvetu, ki ga tokrat organiziramo v **četrtek, 15. 11. 2018, ob 10. uri**. Za lokacijo smo izbrali Gostišče Vidregar, Viderga 4, v osrčju Slovenije, le 5 km oddaljeni od GEOSS-a (geometričnega središča Slovenije). Želimo si, da bi bil ta dogodek nekaj posebnega in nagrada za vse tiste čebelarje, ki se zavedajo, kako pomembna je kakovost pri pridelavi medu! **Program posveta ob dnevu shem višje kakovosti:**

- Pozdravni nagovori predsednika ČZS Boštjana Noča in gostov.
- Nataša Lilek: Kako pridobiti certifikat in evropski znak kakovosti? Kakšne so zahteve?
- Nataša Lilek: Izsledki zunanjih kontrol certifikacijskega organa (stanje na terenu).
- Mag. Andreja Kandolf Borovšak: Skrb za varno pridelavo – dolžnost slehernega čebelarja.
- Tanja Magdič: Sheme kakovosti – predstavitev aktivnosti promocije shem kakovosti in izsledki

promocijske kampanje shem kakovosti medu.

- Zakaj sem vključen v shemo kakovosti? Pomen za čebelarja – predstavitev dobre prakse trženja.

Strokovna razprava – Povezovanje z namenom skupnega nastopa na trgu

V okviru ČZS, JSSČ, bo sledila strokovna razprava, ki je namenjena spodbujanju povezovanja čebelarjev, predstavitvi možnosti za finančno podporo pri ustanavljanju skupin proizvajalcev ter predstavitvi dobrih praks povezovanja. Razprava je priložnost, da prisluhnemo gostom in njihovim bogatim izkušnjam, ki jih imajo kot snovalci in zagovorniki združevanja in povezovanja skupin na področju kmetijske dejavnosti v Sloveniji, in se od njih naučimo veliko koristnega. **V razpravi bodo sodelovali: Marko Alauf**, podpredsednik ČZS, Povezovanje kot priložnost za uspešnejše nastopanje na trgu; **Rok Roblek**, MKGP, predstavitev možnosti za podporo pri ustanavljanju skupin; **Tanja Vrhovnik**, Verus, predstavitev dobre prakse povezovanja in skupnega trženja; **Roman Savšek**, predsednik zveze društev rejcev drobnice Slovenije, predstavitev dobre prakse.

Kulinarično medeno doživetje in novinarska konferenca

Posvet bomo začinili s kosilom, sestavljenim iz **zaščitene kmetijskih**

pridelkov, in predstavitvijo široke možnosti uporabe bogastva arom medu v kulinariki in novinarsko konferenco. Vabljeni!

Vključite se v sheme kakovosti

Slovenski čebelarji ob upoštevanju dobre čebelarske prakse brez težav dosegajo strožje kriterije kakovosti, ki so pogoj za vključitev v sisteme višje kakovosti. Če čebelje pridelke dajemo na trg, moramo zagotavljati sledljivost in varno hrano ter za svoj med voditi evidence, ki jih predpisuje zakonodaja. Čebelarji, vključeni v sheme kakovosti, tako niso podvrženi nobenim dodatnim administrativnim bremenom, saj izpolnjujejo popolnoma enake obrazce kot čebelarji, ki v sheme niso vključeni! **Na posvet vabimo tudi tiste čebelarje, ki še niste vključeni v sheme kakovosti medu. Na posvetu boste spoznali uporabnike shem, ki vam bodo svoje izkušnje s trženjem medu iz shem kakovosti predstavili iz prve roke. Pridružite se najboljšim!**

Tanja Magdič in Nataša Klemenčič Štrukelj, svetovalki za ekonomiko pri JSSČ

EVROPSKA UNIJA PODPIRA KAMPANJE, KI SPODBUJAJO VISOKOKAKOVOSTNE KMETIJSKE PROIZVODE

Označimo svoja prodajna mesta in povejmo svojim kupcem, da je naš med višje kakovosti

Čebelarji, vključeni v sheme kakovosti, svojim kupcem zagotavljamo sledljivost, nadzorovano pridelavo in zagotovljeno kakovost, in prav to je tudi tisto, kar slovenski potrošnik od nas čebelarjev pričakuje in išče! S projektom promocije shem kakovosti želimo povečati ponudbo medu, vključnega v sheme kakovosti, in potrošnika

ozavestiti o prednostih zaščitene geografske označbe in zaščitene označbe porekla.

Eden od ciljev promocijske kampanje je tudi enotna označitev prodajnih mest z medom iz shem kakovosti. Tako smo v preteklem letu s pomočjo promocijske kampanje in sloganov »Začutite naravo, doživite poreklo in okusite raznolikost« izdelali številna komunikacijska orodja, kot so npr. plakati, zgibanke, panoji, sejmsko platno, televizijski in radijski oglas, oglasi za tiskane medije, spletno oglaševanje, postavili spletno stran in iz-

vedli številne dogodke. Več o kampanji si lahko preberete na spletni strani www.okusi-med.si. Vsem tem promocijskim dejavnostim se v tem letu (predvidoma na začetku novembra) pridružujejo še **obešanka**, s pomočjo katere boste čebelarji, vključeni v sheme kakovosti, lahko **dodatno označili svoj med, in dve tabli za označitev prodajnega mesta (ena s podatki čebelarja in druga, s katero kupca opozorimo, da pri nas lahko kupi kakovosten med)** v celostni podobi kampanje. S to dodatno označitvijo želimo še bolj navezati ponudbo čebelarjev na ce-

lotno promocijsko kampanjo, saj bo kupec tako povezal oglase in ponudbo čebelarjev ter hitreje našel kakovosten med slovenskega porekla.

Čebelarji, ki želite sodelovati v promocijskih akcijah, lahko brezplačno v **zameno za fotografije** svojih prodajnih mest in sodelovanje na raznih lokalnih dogodkih prevzamete plakate, zgibanke in obešanke na ČZS (lahko se tudi dogovorimo za prevzem na terenu ali pošljemo po pošti). V primeru sodelovanja na kakšnem posebnem dogodku pa se lahko dogovorimo tudi za izposojanje panoja ali sejemskega platna.

V naši ponudbi boste našli tudi prodajni tabli v prepoznavni podobi, s katero boste **označili svoje prodajno mesto**. Cena enostranske table brez stroškov pošiljanja je 26 EUR in dvostranske 28 EUR. Naročite jo lahko na e-naslovu info@czs.si. Ob naročilu navedite, katero tablo naročate in za katero shemo, in če se odločite za tablo s svojimi podatki, navedite tudi svoje podatke, za katere želite, da so na tabli. Vsi, ki boste tablo naročili do ponedelj-

ka, 5. 11. 2018, jo boste lahko prevzeli na srečanju uporabnikov shem kakovosti, ki ga tokrat organiziramo v četrtek, 15. 11. 2018, ob 10. uri v Gostišču Vidregar (več o dogodku najdete v obvestilu na str. 327 in na spletnih straneh www.okusi-med.in in www.czs.si).

Z enotno podobo in uporabo enotnih komunikacijskih orodij bomo poskrbeli za še večjo promocijo in prepoznavnost kakovostnega medu, to je Slovenskega medu z zaščiteno geografsko označbo, Kočevskega gozdnega medu in Kraškega medu z zaščiteno označbo porekla. Postanite del ekipe čebelarjev, ki se zaveda pomena skupne promocije, naročite svojo tablo in hkrati poskrbite za zakonsko obvezno označitev svoje stojnice ali označitev prodajnega mesta. Želimo si čim več fotografij in objav dogodkov, namenjenih promociji shem kakovosti medu, ki jih lahko posredujete na e-naslov: tanja.magdic@czs.si. Lahko nam tudi posredujete objave na svojih spletnih straneh in družabnih omrežjih. Z veseljem jih bomo delili na Fa-

SLOVENSKI MED
z zaščiteno geografsko označbo

Okusite raznolikost

Čebelarstvo Kranjec
Janez Kranjec
Kranjska c. 11
4000 Kranj
Tel.: 041 000 000

SLOVENSKI MED
z zaščiteno geografsko označbo

Okusite raznolikost

Priznana kakovost iz čebeljega panja

EUROPSKA UNIJA
SLOVENSKA REPUBLIKA
KRAJSKA OBČINA
KOČEVJE

Tabla za označitev prodajnega mesta je na voljo za vse tri sheme

cebook strani Okusi med. **Več nas bo, bolj bomo vidni in večja bo naša prepoznavnost!**

Tanja Magdič, vodja projekta

Povabilo na dogodek ob izdaji 100. številke revije *Narava zdravi*

Revija *Narava zdravi* ob jubilejni izdaji 100. številke revije v sodelovanju s ČZS pripravlja poseben dogodek z

zanimivimi predavanji različnih strokovnjakov s področja zeliščarstva, zdrave prehrane in naturopatije. Dogodek bo potekal v soboto, 24. 11. 2018, od 10. ure dalje na ČZS, vključeval pa bo tudi predavanja s področja uporabe čebeljih pridelkov. Natančen program

dogajanja bo objavljen na spletni strani www.czs.si in spletni strani www.naravazdravi.si. Vsa predavanja bodo brezplačna! Vabljeni! Več informacij in prijave na info@naravazdravi.si in 080 47 48.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Simpozij apiterapije v Mariboru

V soboto, **10. novembra, ob 9.00** vas vabimo na Fakulteto za kmetijstvo in biosistemske vede v Mariboru (Pivola 10), da se udeležite tradicionalnega dneva apiterapije, ki ga pripravlja Čebelarska zveza Slovenije, Javna svetovalna služba v čebelarstvu, v sodelovanju s Čebelarsko zvezo društev Maribor. **Predvideni program:**

9.00–9.15	Pozdrav
9.15–9.45	Apiterapija kot dopolnilna dejavnost – Tanja Magdič, ČZS, JSSČ
9.45–10.00	NPK apiterapevt – Karl Vogrinčič
10.00–11.00	Apiterapija in boleznine prebavil – Zrinka Franič, dr. med. (predavanje bo v hrvaškem jeziku)
11.00–11.15	Odmor
11.15–12.00	Čebelji pridelki v vsakodnevni prehrani in čebelji pridelki kot funkcionalna hrana – dr. Gordana Hegić, predsednica hrvaškega apiterapevtskega društva (predavanje bo v hrvaškem jeziku)
12.00–12.45	Čebelji pridelki za zdravje in nego kože – dr. Gordana Hegić (predavanje bo v hrvaškem jeziku)
12.45–13.30	Med kot zdravilo, ne kot sladilo – Matjaž Deželak, Medex

Vljudno vabljeni! Vstop je prost!

Mag. Andreja Kandolf Borovšak,
svetovalka JSSČ

Regijski posveti v letu 2018

Letos bodo regijski posveti izvedeni tako kot lani. Na vseh lokacijah regijskih posvetov ne bo prisoten predsednik ČZS. Na tistih lokacijah, kjer predsednika ČZS ne bo, bo prisoten eden izmed podpredsednikov ČZS. Regijski posveti bodo potekali na vseh lokacijah po zaključku predstavitev evropskih shem kakovosti, ki bo potekala ob 16. uri. Datumi in kraji letošnjih regijskih posvetov:

- 1. posavska ČD** – ponedeljek, **5. novembra** 2018, OŠ Leskovec pri Krškem, Pionirska cesta 4, Leskovec pri Krškem;
- 2. ČD celjskega območja** – torek, **6. novembra** 2018, Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti, Ljubljanska cesta 97, Celje;
- 3. koroška ČD** – sreda, **7. novembra** 2018, Gostišče Rifel, Trg 2, Prevalje;
- 4. ČD notranjskega in obalno-kraškega območja** – sreda, **7. no-**

vembra 2018, dvorana Knjižnice Bena Zupančiča, Trg padlih borcev 5, Postojna;

- 5. dolenjska in belokranjska ČD** – četrtek, **8. novembra** 2018, Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma, Sevno 13, Novo mesto;
- 6. pomurska ČD** – četrtek, **8. novembra** 2018, OŠ Križevci pri Ljutomeru, Križevci pri Ljutomeru 16b, Križevci;
- 7. podravska ČD (ČZD Maribor)** – sreda, **14. novembra** 2018, Pohorske vila, Pivola 8, Hoče;
- 8. ljubljanska in zasavska ČD** – četrtek, **15. novembra** 2018, Čebelarški center Slovenije, Brdo 8, Lukovica;
- 9. gorenjska ČD** – sreda, **21. novembra** 2018, Čebelarški center Gorenjske, Rožna dolina 50a, Lesce;
- 10. primorska ČD** – četrtek, **22. novembra** 2018, KS Solkan, Trg Jožeta Srebrniča 7, Solkan;

- 11. podravska ČD – ZČD Ptuj** – četrtek, **29. novembra** 2018, gostišče Gastro, Rajšpova ulica 12, Ptuj.

Dnevni red regijskih posvetov čebelarskih društev v letu 2018:

- Pozdravni nagovor predstavnika ČZS.
- Poročilo o realizaciji delovnega načrta ČZS za leto 2018.
- Predstavitev predloga delovnega načrta ČZS za leto 2019.
- Pobude in razprava.

Prosimo vas, da vsa odprta vprašanja/pobude, ki bi jih želeli obravnavati na regijskem posvetu, pošljete tri dni pred predvidenim regijskim posvetom na e-naslov barbara.dimc@czs.si, da se bomo lahko do njih opredelili in se na njih pripravili.

ČZS

Predstavitev evropskih shem kakovosti na 11 lokacijah po Sloveniji

Razmišljate, da bi se pridružili najboljšim? Vabimo vas na predstavitev projekta Evropske sheme kakovosti medu, ki bo potekala v novembru

Seznam lokacij:

Datum	Čas	Območje	Lokacija
5. nov.	16.00	Posavje	OŠ Leskovec pri Krškem, Pionirska cesta 4, Leskovec pri Krškem
6. nov.	16.00	Celje	Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti, Ljubljanska cesta 97, Celje
7. nov.	16.00	Koroška	Gostišče Rifel, Trg 2, Prevalje
7. nov.	16.00	Notranjska in obalno-kraško območje	Dvorana Knjižnice Bena Zupančiča, Trg padlih borcev 5, Postojna
8. nov.	16.00	Dolenjska in Bela krajina	Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma, Sevno 13, Novo mesto
8. nov.	16.00	Pomurje	OŠ Križevci, Križevci pri Ljutomeru 16b, Križevci
14. nov.	16.00	Podravje – ČZD Maribor	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče
15. nov.	16.00	Ljubljana in Zasavje	ČZS, Brdo 8, Lukovica
21. nov.	16.00	Gorenjska	Čebelarški center Gorenjske, Rožna dolina 50a, Lesce
22. nov.	16.00	Primorska	KS Solkan Trg Jožeta Srebrniča 7, Solkan
29. nov.	16.00	Podravje – ZČD Ptuj	Gostišče Gastro, Rajšpova ulica 12, Ptuj

na 11 lokacijah po Sloveniji. Kakovostne sheme na področju pridelave medu pomenijo priložnost tako za proizvajalca (čebelarja) kot tudi za potrošnika. Na srečanjih vam bomo predstavili, kaj pomeni vključevanje v shemo kakovosti, kako poteka promocija evropskih shem kakovosti Slovenskega medu, Kočevskega gozdnega

medu in Kraškega medu ter kako in zakaj se spleta vključiti.

ČZS

EVROPSKA UNIJA PODPIRA KAMPANJE, KI SPODBUJAJO VISOKOKAKOVOSTNE KMETIJSKE PROIZVODE

Natečaj za inovacije

Komisija UO ČZS za tehnologijo čebelarjenja in varno hrano razpisuje natečaj za najboljšo tehnološko rešitev na področju prevoza čebeljih družin

na pašo. Vse zainteresirane inovatorje prosimo, da primere svojih inovacij oziroma tehnoloških rešitev do 1. februarja 2019 pošljejo na sedež ČZS na Brdu pri Lukovici. Komisija za izbor bo izbrala najboljše tehnološke rešitve, ki jih bomo

čebelarjem predstavili na čebelarškem posvetu na 42. ApiSloveniji, ki bo 16. in 17. marca 2019 v Celju. Več informacij vam je na voljo na tel. št. 030/604 015 ali na e-naslovu simon.golob@czs.si.

Simon Golob, svetovalec JSSČ

Sodelovanje ČZS, JSSČ, na sejmu Narava-zdravje

ČZS, JSSČ, bo sodelovala na sejmu Narava-zdravje na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, ki bo potekal od **29. 11. do 2. 12. 2018**. Stojnico ČZS, JSSČ, boste našli v **hali A2 ob glavnem koridorju**. Poskrbeli bomo, da bo bogato obložena s pekovskim pecivom iz semen sončnic in žit ter sveže pečenimi medenjaki. Pogostitev bodo pripravile kmetijske šole, ki sodelujejo v projektu »Kar sejemo, to žanjemo«.

Poskrbeli smo tudi za bogat spremljevalni program za otroke. Otrokom bomo približali svet čebelarstva in jih povabili k sodelovanju v kvizu.

12. medeni zajtrk

Kot smo vas že obvestili, bo medeni zajtrk tudi to leto potekal v okviru tradicionalnega slovenskega zajtrka v petek, 16. novembra. Na naslove čebelarških društev boste v teh dneh skupaj s tehnološkimi informatorji prejeli zgibanke *Čebelica, moja prijateljica 12*, katere sestavni del je tudi kazalka za knjigo. Tokratno akcijo nadgrajujemo s pozivom vsem šolam in vrtcem, da poleg dosedanjih dejavnosti, kot so predstavitve čebelarstva, pevski zborček itd., sodelujejo s predstavami na temo čebel in opraševalcev in z izdelavo skupinskih pustnih kostumov.

Vabilo na delavnico Strateško načrtovanje v čebelarstvu

Evropski projekt Erasmus+ – ISM+ je razvil program za izdelavo strateških načrtov za kmetijstvo, v okviru katerega je možno izdelati strateške načrte tudi za čebelarstvo. V novembru in decembru bomo organizirali delavnico, na kateri boste s pomočjo računalniškega programa (program ISM) izdelali dolgoročni strateški načrt za svoje čebelarstvo. S pomočjo programa boste preverili svoje poslovne in strateške odločitve in premišljeno sprejeli odločitve o nadaljnjih strategijah razvoja v čebelarstvu.

Nagradili jih bomo s tatujem kranjske sivke, s pokušino medu in medenjakov, delavnico izdelave svečk iz čebeljega voska, pobarvanko ... Otroci se bodo s pomočjo atraktivnih virtualnih očal postavili v vlogo čebele in si ogledali svet skozi njene oči. Tako jim bomo pričarali nepozabno doživetje in jim približali svet čebel na kar se da avtentičen način.

Za obiskovalce sejma pa bodo na voljo zanimiva predavanja. V petek, **30. 11., ob 16. uri bo na odprtem odru mag. Andreja Kandolf Borovšak**, specialistka za varno hrano pri ČZS, vodila **predavanje Moč narave – o čebeljih pridelkih**, z delavnico okušanja medu. **Ob 17.00 pa bo razglasitev natečaja za**

Celotna navodila, ki so bila poslana na e-naslove šol in vrtcev, smo priložili tudi dopisu, ki ga boste prejeli skupaj z zgibankami. Prosim vas, da ta navodila skupaj s prijavnico priložite zgibankam in tako pomagate, da bodo prišla v prave roke. Da bo izvedba uspešna, je sodelovanje vas čebelarjev na terenu, ki s svojim osebnim stikom s šolami in vrtci, predstavivami čebele in čebelarstva otrokom, degustacijami medu, itd., ključnega pomena, saj prispevate pomemben kamenček k uspešnosti akcije. **Zavedamo se, da brez vaše pomoči akcije ne bi mogli izpeljati v takem obsegu, kot je, zato vas vabimo, da se tudi letos v okviru svojih zmožnosti**

Delavnica bo potekala v treh delih, začnemo v **četrtek, 22. novembra 2018, ob 15. uri in nadaljujemo 27. novembra in 10. decembra, prav tako z začetkom ob 15. uri**, delavnica bo trajala predvidoma do 19. ure. Vabim vas, da se udeležite tega strokovnega srečanja s praktično delavnico in da skupaj pristopimo k izdelavi strateških načrtov za vašo kmetijo, ki se ukvarja s čebelarstvom. Svoje prijave in morebitna dodatna vprašanja v zvezi z delavnico pošljite na e-naslov natasa.strukelj@czs.si oz. pokličite na telefonsko številko 01/729 61 04 (Nataša Klemenčič Štrukelj). Prosim vas, da svojo udeležbo potrdite najkasneje do

najlepšo fotografijo sončnic. V soboto, **1. 12., ob 14.30** pa bo ravno tako na odprtem odru **predavanje ga. Simone Šlegel**. Predstavila bo **blagodejne učinke masaže z medom**, sledil bo tudi praktičen prikaz masaže.

Na razstavnem prostoru se bodo predstavile tudi evropske sheme kakovosti medu: Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo, Kočevski gozdni med in Kraški med. N sejmu vas bomo obvestili o možnostih vključitve v sheme kakovosti in lahko boste tudi izpolnili pristopno izjavo. Vljudno vabljeni na obisk stojnice in zanimiva predavanja z delavnicami!

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

povežete s šolami in vrtci in se dogovorite za sodelovanje. S skupnimi močmi vse te dejavnosti namreč pripomorejo k neprecenljivi promociji čebelarstva, vseh nas čebelarjev in čebeljih pridelkov širši javnosti. Čas, ki ga na ta način namenite za izvedbo teh dejavnosti, pa je na koncu poplačan z nasmehi otrok, ki bodo že jutri lahko naše zveste stranke ali morda čebelarji, ki bodo naprej skrbeli za čebele in ohranjanje našega okolja. Če bi želeli našo pomoč pri pripravi gradiva ali gradivo, namenjeno predstavivam otrok, stopite, prosim, v stik z nami preko e-naslova medeni.zajtrk@czs.si.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

vključno 16. novembra 2018. **Prijave so obvezne zaradi dodelitve gesla! Prosim, pohitite s prijavo, kajti v skupini je lahko le od 12 do 15 čebelarjev!**

Prepričani smo, da bomo z vašo pomočjo pripravili zanimive in uporabne strateške načrte za vaše čebelarstvo. Udeleženci tega strokovnega usposabljanja boste prejeli poseben certifikat za pridobitev dodatnih znanj. Omenjeno izobraževanje bo potekalo v računalniški učilnici OŠ Janka Kersnika, Brdo pri Lukovici 5, na Brdu pri Lukovici. Vljudno vabljeni!

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Strokovna razprava o čebeljih pridelkih v kozmetiki

Čebelji pridelki so naravna živila in imajo široko uporabo. Dobro poznana je njihova uporaba v ljudskem zdravilstvu in kulinariki, uporabimo pa jih lahko tudi kot sestavine v različnih kozmetičnih pripravkih, kot so kreme, mila, šamponi, balzami za ustnice itd. Čebelarji lahko z izdelava

vo kozmetičnih izdelkih iz čebeljih pridelkov obogatimo svojo ponudbo izdelkov. Pri tem seveda moramo upoštevati zakonodajo in smernice za pripravo tovrstnih izdelkov. Vabimo vas, da se udeležite strokovne razprave na to tematiko. Strokovna razprava bo potekala v **torek, 13. novembra 2018**, z začetkom **ob 16. uri** v Čebelarskem centru Slovenije. Na strokovni razpravi bodo sodelovali ga. Anja Menard Srpčič z Ministrstva

za zdravje, Urada RS za kemikalije, ga. Marjetka Kralj Kunčič iz podjetja Timian, ki se ukvarja z izdelavo ocene varnosti kozmetičnih izdelkov. Dobro prakso izdelave kozmetičnih izdelkov iz čebeljih pridelkov pa bo predstavila mag. Amalija Božnar iz Hiše medu Božnar. Vljudno vabljeni vsi, ki bi želeli o izdelavi kozmetičnih izdelkov iz čebeljih pridelkov izvedeti še kaj več!

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Ste že pridobili NPK čebelar/čebelarka?

Poklicna kvalifikacija je po Zakonu o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah delovna poklicna oziroma strokovna usposobljenost, potrebna za opravljanje poklica, in je priznana kot nacionalna poklicna kvalifikacija (NPK). Predstavitveni video Centra RS za poklicno izobraževanje o NPK čebelar/čebelarka si lahko ogledate na povezavi: www.youtube.com/watch?v=782Dxx36Ztw.

Prek svetovalnega postopka certificiranja lahko NPK čebelar/čebelarka pridobite pri ČZS. Svetovalni postopek pridobivanja NPK čebelar/čebelarka je namenjen:

- odraslim, ki imajo poklicne kompetence iz čebelarstva (izkušnje, znanje, spretnosti), vendar nimajo javno veljavne listine;
- tistim, ki želijo napredovati v poklicni karieri;
- povečevanju poklicne mobilnosti;
- izpolnjevanju zahtev pri registraciji za vzrejevalca matic;
- izpolnjevanju zahtev pri neka-

terih razpisih oziroma ukrepah (npr. mladi prevzemnik kmetije).

Temeljni pogoj za vstop v svetovalni postopek za pridobitev NPK čebelar/čebelarka je, da čebelarite najmanj tri leta z najmanj petimi čebeljimi družinami pod mentorstvom izkušenega čebelarja. Če si tudi sami želite pridobiti NPK čebelar/čebelarka, vas vabimo na predstavitveni sestanek, ki bo v četrtek, 8. novembra 2018, od 16. do 17. ure v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici.

Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja pri ČZS

Razpis za organizacijo čebeljega pustnega karnevala

Na šole in vrtce smo v okviru Tradi-

cionalnega medenega zajtrka naslovili pobudo, da s svojimi otroki izdelajo skupinske pustne maske, in povabilo, da se z njimi udeležijo čebeljega pustnega karnevala v letu 2019. ČZS bo v skladu s tem razpisala natečaj za orga-

nizacijo pustnega karnevala. Čebelarje pozivamo, da na svojem območju preverijo interes za organizacijo in nam to sporočijo na tanja.magdic@czs.si.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Urniki usposabljanj v novembru

Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. **Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno**

prinesti izkaznico ČZS! Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spre-

membe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si.

ČZS

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
8. nov.	17.00	Vzreja matic in ohranjanje kranjske čebele	dr. Peter Kozmus	OŠ Bovec	g. Istenič 041/816 869
14. nov.	16.00	Delavnica o uporabi spletnih aplikacij (vnos in registracija stojišč, SIRIS, GERK) za upravljalce pašnih redov	Vlado Auguštin	Čebelarski dom Beltinci	g. Šemen 031/787 235
15. nov.	17.00	Vzreja matic in ohranjanje kranjske čebele	dr. Peter Kozmus	OŠ Kostanjevica na Krki	g. Punčuh 070/862 544
19. nov.	17.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarska zakonodaja s področja prodaje in trženja	Nataša Klemenčič Štrukelj	Anin dom, Prebold	g. Grm 041/201 327
28. nov.	17.00	Tehnologija čebelarjenja z različnimi vrstami listovnih panjev	Simon Golob	Čebelarski center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Kovačevič 01/729 61 24

Osebna svetovanja terenskih svetovalcev, analize medu in analiza kubitalnega indeksa

Na svojih območjih delovanja terenski svetovalci v čebelarstvu izvajajo zadnja osebna svetovanja pri čebelarjih v tem letu. Tako imate čebelarji

možnost, da vam terenski svetovalec opravi terensko analizo medu. Ko se dogovorite za terensko analizo medu, pripravite vse vzorce medu, pri katerih vas zanima vsebnost vode in električna prevodnost. Prav tako pripravite etiketo za med in skupaj preverite točnost podatkov na njej. Sedaj bo nastopil tudi čas prodaje čebeljih pridelkov in prav je, da so podatki na etiketah popolni. Poleg tega lahko skupaj

pripravite vzorec čebel za analizo kubitalnega indeksa. Pripravljeni vzorec čebel skupaj s svojimi podatki pošljite na ČZS, kjer bomo opravili analizo. Če imate odprto vprašanje v zvezi s čebelarstvom, je sedaj čas, da stopite do terenskega svetovalca v čebelarstvu, ki vam bo svetoval. Urnik svetovalnih delavnic terenskih svetovalcev JSSČ v novembru objavljamo v nadaljevanju.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Urnik svetovalnih delavnic terenskih svetovalcev JSSČ v novembru

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
12. nov.	18.00	Pridelava medu, kakovostne sheme medu ter izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Dušan Milinkovič	V prostorih nekdanje srednje šole v Metliki	g. Milinkovič 030/604 090
13. nov.	15.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Franc Kobe	V prostorih Kmetijske šole Grm, Novo mesto	g. Kobe 041/940 606
21. nov.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Rajko Anzeljc	Občinska dvorana Nova vas na Blokah	g. Anzeljc 030/604 041
26. nov.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ in pomen izvajanja rejskega programa	Dušan Milinkovič	Čebelarški dom na Selih pri Otovcu	g. Milinkovič 030/604 090

Sušilniki SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in taljenje kristaliziranega medu, sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

Blaž Okorn, s. p.
Sp. Sorica 1a
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net
www.susilnicesadja.si

Sušilniki spadajo med subvencionirano čebelarstvo opremo.

APIS MED®

ČEBELARSTVO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
 tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

Delovni čas:
 ob delavnikih 9.00–12.00
 15.00–17.00

v novembru ob sobotah zaprto
 apis.med93@gmail.com
 www.apis-med.si

10-SATNI AŽ-PANJ	NAKLADNI AŽ-PANJ	IZOLACIJSKA PENA	PREDELAVA VOSKA V SATNICE SAMO 1,25 EUR/KG	25-, 50-, 100-KG RSF-POSODE	PRAŠILČEK AŽ 3-, 5-, 7-IN 9-SATNI	TRIETAZNI AŽ-PANJ	DVOJNO CEDILO ZA MED	KAKOVOSTNA RSF-TOČILA IN POSODA	STANDARDNI LR-IN DVOTRETINJSKI LR-PANJ
KRMILNIK ZA PLASTENKO		ČEBELJE POGAČE LASTNA PROIZVODNJA CENA 1,20 EUR/KG NAD 150 KG CENA 1,15 EUR/KG				PITALNIK ZA NAKLADNE PANJE 2L			

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,25 EUR/kg. ■ Za izdelavo satnic uporabljamo samo steriliziran vosek (30 min nad 125 °C), ki ga predhodno mehansko očistimo nečistoč (do 90 %) s posebnim postopkom posedanja (nečistoče so večinoma težje od čebeljega voska), s čimer vam zagotavljamo čistejši in kakovostnejši vosek. ■ Odkupujemo vosek po največ 5,00 EUR/kg. ■ Prekuhava voščin brez medu in cvetnega prahu v prahu v zaprtih plastičnih vrečah. Sati morajo biti preštet, sicer menjava ne bo mogoča.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16

Mali oglasi

PRODAM

Cvetni prah osmukanec (Vuhred), tel.: 02/887 37 33.

Cvetni prah, svež ali suh, tel.: 041/521 215.

Svež zamrznjen cvetni prah, pakiran po 5 kg (okolica Ljubljane), tel.: 041/990 360.

Akakijev in cvetlični med, tel.: 031/244 601.

Akakijev, cvetlični in lipov med, tel.: 051/815 772.

Akakijev in cvetlični med ter mešani, kostonjevo-gozdni, tel.: 031/882 295.

Akakijev, cvetlični lipov in gozdni med v shemi SMGO, letošnji, v kozarcih ali sodih, tel.: 070/869 248.

Akakijev in cvetlični med ter čebelje družine na 9 in 10 AŽ-satih (okolica Celja), tel.: 041/981 856.

Akakijev, cvetlični, lipov, gozdni in ajdov med, tel.: 041/784 775.

Akakijev, cvetlični, lipov in kostonjev med, tel.: 031/651 378.

Akakijev, cvetlični, lipov, kostonjev in gozdni med ter matični mleček, tel.: 041/587 573.

Akakijev, cvetlični, kostonjev, gozdni in smrekov med, v sodih po 80 kg (Cerkno), tel.: 041/881 830.

Akakijev, cvetlični, lipov, kostonjev, gozdni, ajdov in hojev med lastne pridelave, cena po dogovoru z možnostjo dostave Ljubljano, tel.: 041/252 695.

Cvetlični med ter suhe bale, tel.: 051/225 916.

Akakijev, cvetlični, kremni in kostonjev med, polnjen v kozarce, z računom in analizo, tel.: 041/656 815.

Najboljši sortni lipov med, šampion 2018, ter akacijev, cvetlični in hojev med, tel.: 031/753 345.

Akakijev, cvetlični, kostonjev in gozdni med, dostava po Sloveniji, možna menjava za vosek, tel.: 041/385 620.

Visokokakovosten lipov, akacijev ter cvetlični med v sodih po 80 kg ter rabljene AŽ-naklade, tel.: 031/892 952.

Pet novih AŽ-panjev 10S ter cvetlični med v sodih, tel.: 041/822 366.

Novo AŽ 7- in 10-satarje – tudi 3-etažne, možna menjava za zgrajeno satje, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Svečano čebelarstvo obleko s klobukom, moška, št. 54, izdelava Kresl (Naklo), tel.: 051/222 797.

Tri prikolice za prevoz 6, 22 in 33 panjev, vleka na kroglo oziroma klin, lahko v kompletu s panji in čebelami, tel.: 031/455 875.

KUPIM

30 kg čebeljega voska, tel.: 041/772 399.

Malo rabljen sublimator VAROX na akumulator, tel.: 041/410 152.

ODDAJAM

Čebelnjak v okolici Bleda, tel.: 041/497 249.

A1 ponudba za podjetje
Čebelarstva zveza Slovenije

20% popusta

2 leti na mesečno naročnino

20% popust na mesečno naročnino za 2 leti
Popust velja za izbrane pogovorne pakete **A1 Svobodni**, **A1 ORTO**, pakete mobilnega interneta **A1 Net** in najenostavnejši internet za vaš dom **A1 Domači net**.

20% popusta ob nakupu dodatne opreme

Brezplačna priključnina
Velja ob sklenitvi novega naročniškega razmerja.

Kako lahko unovčite ugodnost?

- Pošljite SMS s ključno besedo **ČEBELAR** na **4333**.
- V povratnem SMS-u boste prejeli **4 unikatne kode** za vas in vaše družinske člane.
- Za aktivacijo ugodnosti **obiščite najbližje prodajno mesto A1**.

Več informacij o paketih lahko najdete na:

- A1.si,
- 040 40 40 40,
- prodajnih mestih A1.

Ponudba velja za fizične osebe, in sicer za člane Čebelarstva zveza Slovenije in za njihove družinske člane ter prijatelje, ki bodo najkasneje do 1. 12. 2018 na enem izmed paketov A1 SVOBODNI S, M, L, 20 GB, 40 GB, 60 GB, 100 GB ali A1 SVOBODNI EU, EU+ ali A1 ORTO Epik, A1 ORTO EU, A1 ORTO EU+, A1 ORTO Tripster+ ali A1 Domači net L, 2, 3 ali A1 Net 30 GB, 70 GB, 100 GB sklenili vezavo za 24 mesecev. Veljavna je za nove ter obstoječe naročnike, skladno s pogodbo o zagotovitvi posebne ugodnosti. Ugodnost »Brezplačna priključnina« velja samo za uporabnike, ki sklenejo novo naročniško razmerje ob vezavi za 24 mesecev. Vsak član Čebelarstva zveza Slovenije lahko prejme 1 SMS s štirimi unikatnimi kodami, ki jih lahko posreduje družinskemu članom in prijateljem, oziroma jo izkoristi sam pod pogoji te ponudbe, če na številko 4333 pošlje SMS s ključno besedo »ČEBELAR«. Vsaka posamezna koda vsebuje popust na mesečno naročnino in popust na nakup dodatne opreme ter je unovčljiva samo enkrat za eno naročniško razmerje, če so izpolnjeni vsi pogoji ponudbe. Ugodnost 20 % popusta na mesečno naročnino za obdobje vezave 24 mesecev velja le na naročniških paketih, ki so predmet te ponudbe in se lahko unovči na katerem koli prodajnem mestu A1 in ni unovčljiva v A1 spletni trgovini. Ugodnost 20 % popusta na dodatno opremo (ne velja na telefonske aparate) pa je unovčljiva le v naslednjih prodajnih mestih A1: Center A1 Ljubljana BTC, Center A1 Ljubljana center, Center A1 Ljubljana Citypark, Center A1 Ljubljana Interspar Vič, Center A1 Ljubljana Mercator Šiška, Center A1 Kranj, Center A1 Kranj Mercator, Center A1 Celje Citycenter, Center A1 Izola, Center A1 Koper, Center A1 Koper Supernova, Center A1 Maribor E.Leclerc, Center A1 Maribor Europark, Center A1 Murska Sobota BTC, Center A1 Lucija. Ponudba ni združljiva z ostalimi A1 promocijami in popusti. V primeru zlorabe si A1 Slovenija, d. d. pridržuje pravico do ukinitev popusta uporabniku. Cene vključujejo DDV. Za aktualne pakete veljajo splošni pogoji za izvajanje elektronskih komunikacijskih storitev za potrošnike. Posebni pogoji za izvajanje mobilnih storitev, pogoji posameznih paketov, ki so predmet te ponudbe in so skupaj s cenami ostalih storitev, storitev v tujini, cenami izven zakupljenih količin, na voljo na 040 40 40 40, A1.si in na prodajnih mestih A1. A1 Slovenija, d. d., Šmartinska 134b, 1000 Ljubljana.

Privabimo čebele!

Bogata ponudba semen medovitih rastlin
SEMENARNE Ljubljana

Semena medovitih cvetlic in zelišč, sadike medovite
okrasne drevnine, enoletnic in trajnic.

www.semenarna.si • www.kalia.si

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZAČETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (rogljični spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873

www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo Strgar d.o.o., Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljica

Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

Čebelarstva tehnica

www.apiscale.eu samo **95,40 EUR**

- ločen brezžični display
- spremljanje moči družin
- spremljanje donosa medicine
- pravočasno ukrepanje ob rojenju
- pravilno krmljenje
- za vse vrste panjev

041/844-482

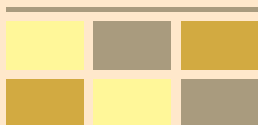
Matevž Strgar s.p., Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljica

Čebelarški center Gorenjske v Lescah, Rožna dolina 50a, vam omogoča:

- izdelavo satnic iz vašega voska,

- odkup voska,

- nakup AŽ- in LR-satnic.

Vse informacije dobite na: www.cricg.si ali 031/628 499

■ Za člane ČZS 4% popusta ■

www.krze.si

TRADICIONALNA IZDELAVA VSEH VRST AŽ PANJEV
NAJBOLJŠI SLOVENSKI SMREKOV LES
ROGLJICENI (CINKANI) SPOJI

PRI ENKRATNEM NAKUPU DESETIH PANJEV VAM PODARIMO PRAŠILČEK

MIZARSTVO KRŽE 1930

NARAVNI MATERIALI
ODLIČNA IZDELAVA

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
041 420 200 01/755-13-17

Medikoel

INHALACIJA IZ PANJA

Z inhalacijskimi seti API-AEROSOL I, API-AEROSOL II in API-AEROSOL Plus lahko izvajate aerosolno apiterapijo iz panja. Izbirate lahko med seti z naravnim vlekrom in seti s prisilnim vlekrom.

PROPO STEAM - UPARJALNIK PROPOLISA

Apiterapevtski aparat Propo Steam nam s segrevanjem naravnega propolisa omogoča izvajanje inhalacijske terapije. S priloženim priborom uporabnik sam ali s pomočjo apiterapevta izvaja inhalacije, ki koristijo pri težavah dihalnega sistema. Propo Steam pa je primeren tudi za čiščenje lebdečih delcev, mikrobov in organskih topil iz zraka. Prostor prijetno odišavi z vonjem propolisa.

Medikoel d.o.o., Jalnova cesta 2, 4240 Radovljica, T: 04 537 85 10, M: 041 618 775, info@medikoel.com, www.medikoel.com, www.s-mediko.com

**DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME,
MD OPREMA**

**Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313
tel.: 05 973 05 36 po 15 uri
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com**

*Osmukalniki, kateri
ne plesnijo.*

**Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov
in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po
ugodnih cenah.**

Dragi Miklavž!

**Preseneti in navdušeni iz izvorne
slikanico o Antonu Janši!**

30 strani, trda vezava, 22,5 × 22,5 cm
cena: **18 EUR** • angleški jezik: **20 EUR**

informacije in naročila:
andrejka.cufer@gmail.com
www.svetjesvet.si

Slikanico lahko prelistate v knjižnici ČZS.

www.mizarstvo-sturm.si

Izdelava AŽ panjev (rogljičeni spoji) in AŽ panjev z notr. smukalnikom.

Gregor Šturm s.p.
Podgora 3a, 4224 Gorenja vas
+386 (0)41 515 005

Wachs HÖDL

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
Telefon & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
Ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00
Sobota 8.00–12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

**Imejte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.**

- Imate možnost prisostvovati predelavi svojega voska ali starega satja! Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
- Zelo ugodno razmerje med količino in kakovostjo.
- Po želji izdelujemo satnice vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

**PE ČEBELARSKI CENTER
MARIBOR**

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02 / 331 80 10
Delovni čas:
od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure
sobota: od 8. do 13. ure.
GSM: 051/348-426
e-mail: jana.pp@amis.net
www.cebelski-center.si

- Satniki AŽ-lipovi, rogljičeni
- Panji AŽ, LR
- Čebelarška oprema in drobni pribor
- Čebelje pogače
- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar
- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naročeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po vaši ustavitvi na dom!

Zapustili so nas

**JERICA TRUDA PUŠNIK
1925–2018**

Julija smo se poslovili od svoje najstarejše članice Jerice Trude Pušnik. Rodila se je 25. 1. 1925. V društvo se je včlanila leta 1960. S čebelarstvom se je začela ukvarjati že prej, ko sta ji za 25. rojstni dan podarila po panj čebel prijatelja Marija Oder in Roman Planinšič. Ljubezen do čebelarjenja je prenesla na sina Vlada, vnukinjo Jano in snaho Darjo. Kljub visoki starosti se nam je vedno pridružila na naših srečanjih. Udeleževala se je delovnih akcij pri izgradnji čebelarstva centra v Lukovici, čebelarstva doma v Lovrencu in sodelovala pri urejanju ze-

ličnega vrta v Pivoli. Za svoje delo v čebelarstvu je prejela odličji A. J. III. in II. stopnje, značko zvestobe za 50 let čebelarjenja, priznanje Občine Lovrenc na Pohorju in zlato jubilejno priznanje ČZDM.

ČD Lovrenc na Pohorju

**MARKO PUŠNIK
1936–2018**

Julija se je po dolgotrajni bolezni poslovil naš član Marko Pušnik. Rodil se je 6. 4. 1936 v Mariboru. Že v zibelko mu je bila položena ljubezen do čebel. Leta 1957 se je pridružil lovrenškemu čebelarjem. Rad je priskočil na pomoč, poprijel za vsako delo in neutrudno pomagal pri

izgradnji, obnovi in vzdrževanju čebelarstva doma. V društvu je bil dolga leta odbornik – preglednik čebel. Za svoje delo v čebelarstvu je prejel odličji A. J. III. in II. stopnje, značko zvestobe za 50 let čebelarjenja, ob svojem 80. jubileju zlato priznanje ČZDM ter zahvalno priznanje za 60 let članstva v društvu. Svoje čebele je Marko zaupal v oskrbo vnukinji Barbari. Lovrenški čebelarji smo mu hvaležni in ga bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Lovrenc na Pohorju

**ALOJZ ZELNIKAR
1925–2018**

Ko je bila narava najbolj bujna in vabila čebele v radostni ples s cveta na cvet, sta v naših srcih zavladali tišina in žalost,

ker smo se morali posloviti od svojega čebelarstva staroste Lojza. Za naše čebelarstvo društvo na Krki si je vedno vzel čas in nam priskočil na pomoč, ko smo ga potrebovali, in zanjo se mu še enkrat zahvaljujemo. Za prispevke in zasluge v čebelarstvu je od ČZS prejel listino čebelarstva veterana. V našem društvu je zazijala velika praznina, ki je ne moremo zapolniti. Hudo nam je, da se ne bomo nikoli več videli, skupaj načrtovali in bogatili svoje čebelarstva dejavnosti. Hvaležni smo za dneve in leta, ki so nam bili podarjeni za skupno delovanje in druženje. Lojze, počivaj v miru!

ČD Krka in Zagradec

Obvestilo

Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Osmrtnice do 80 besed so brezplačne. Brezplačen obseg je hkrati tudi zaželen obseg osmrtnic.

Uredništvo

BAUHAUS
čebelar prijazno
BAUHAUS
Varujmo obstoj čebel!

Med čebelarstva PISLAK BALI

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

Obveščamo Vas, da pri nas lahko kupite v Sloveniji pridelan matični mleček odlične kakovosti, prav tako pa tudi akacije, cvetlični in gozdni med v želeni količini ali pakiran v kozarce.

031/734 905 • info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

www.cebelar.net

NA ZALOGI: Za več informacij pokličite: 041 222 665

- PANJI AŽ
- NAKLADNI AŽ PANJI
- SATNIKI (ZBITI IN NEZBITI)
- PANJI LR
- POGAČE - HONEY BEE PRO
- IZOLACIJSKA PENA
- DRUGA ČEBELARSKA OPREMA

Medom d.o.o., Dolnja Bitnja 19 a, 6255 Prem

Izdelava prevoznih čebelnjakov AŽ- in nakladnih

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
Telefon: 031 681 589

ČEBELARSKA OPREMA

Logar

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA
Izdelano s smislom za detajle.

DELOVNI ČAS TRGOVINE

PONEDELJEK - PETEK:
09.00 - 12.00
13.00 - 17.00
SOBOTA:
V NOVEMBRU ZAPRTO

PESTRA PONUDBA MODELOV
ZA VLIVANJE SVEČ

KALUP ZA VLIVANJE SATNIC
AZ/LR/DB

art. 6655, 6656, 6657

STERILIZATOR ZA VOSEK 35 L
troplaščen z izolacijo

art. 3322

TOČILA ZA MED

art. 4400

KUHALNIKI VOŠČIN

art. 3300

LOGAR TRADE D.O.O.
POSLOVNA CONA A 41
SI-4208 ŠENČUR

04 25 19 410
info@logar-trade.si
www.logar-trade.si

Naročeno vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

Pri gotovinskem nakupu čebelarске opreme nad 100,00 €, priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico 4% popusta.

ApiLifeVar

4 AKTIVNE UČINKOVINE proti varozni

Primerno za ekološko
čebelarjenje

- Visoka učinkovitost (višja od 90 - 95 %).
- Ni rezistence.
- Enostavna & vama uporaba.
- Podprto z več kot 15 let izkušenj.
- Odobreno za ekološko čebelarstvo.
- Odmerek prilagodljiv glede na stopnjo okuženosti z varozo, temperaturo in tip panja.

Api-Bioxal

Samozavest odobrenega tretiranja

- KONTROLIRANA RAVEN HFМ-ja IN TEŽKIH KOVIN
- ZAGOTOVLJENA KAKOVOST za čebele, čebelje izdelke in potrošnika
- OPTIMALNA KONCENTRACIJA za maksimalno učinkovitost (> 96%) in odlično toleranco
- OBDOBJE TRETIRANJA:
ZIMA (malo ali nič zaroda)
POMLAD (rojenje)
POLETJE (blokiranje leženje jajčec)

Primerno za ekološko
čebelarjenje

080 13 15

VETCONSULT PHARMA d.o.o. Alvin by Chemicals Lall spa

ALVEIS Alvin by Chemicals Lall spa

Zdravilo brez recepta. Pred uporabo natančno preberite navodila! O tveganjih in neželenih učinkih se posvetujte z veterinarjem ali farmacevtom.

Dokladi pregledani: MARČEC 2018

KIPGO
ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE
☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81
GSM 051 614 683

www.kipgo.net; kipgob@gmail.com
PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA
☎ (01) 729 61 30, e pošta: cebelarna.lukovica@gmail.com

OBIŠČITE NAS
V NAŠI SPLETNI
TRGOVINI
WWW.KIPGO.NET

- PANJI,
- OPREMA ZA PANJE,
- SATNICE,
- ZAŠČITNA OPREMA,
- OSTALI ČEBELARSKI PRIPOMOČKI,
- OPREMA IN PRIPOMOČKI ZA ODKRIVANJE SATOV,
- TOČILA,
- CEDILA,
- OPREMA ZA SEGREVANJE MEDU,
- OPREMA ZA POLNJENJE MEDU,
- EMBALAŽA.

PARNI TOPILNKI VOŠČIN, SONČNI TOPILNKI LESENI IN IZ NERJAVEČEGA MATERIALA ZA 1 ALI 2 SATA, PREŠE ZA VOŠČINE

IZDELUJEMO:
- PRAŠILČKE: 3S, 4S, 5S, 7S
- PANJE AŽ: 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S
- PANJE AŽ 3E: 9S, 10S po naročilu 11S
- PANJE AŽ KOZINC 11 + 3

Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico priznamo 4% popusta pri gotovinskem nakupu v vrednosti nad 50 EUR v naših prodajalnah.

SIRUP ZA HRANJENJE ČEBEL

TOPLLOTNE OMARE ZA SEGREVANJE MEDU IN SUŠENJE CVETNEGA PRAHU

TOPLLOTNE KOMORE NA KOLESIH

IZOLACIJSKA PENA ZA AŽ PANJE

NAROČENO >OŠLJEMO TUDI PO POŠTI!

IZPARILNIK ZA OKSALNO KISLINO

12 in 220V

EMBALAŽA ZA MED:
- STEKLENA
- PLASTIČNA
- KARTONSKA
- POKROVČKI

NALEPKE ZA MED, CVETNI PRAH, MEDENE PIJAČE IN PRELEPKE od 0,28 EUR/POLA

URNIK

BATUJE	PE LUKOVICA
pon-pet 9.00-13.30	pon-pet 9.00-13.00
12.30-16.00	13.30-17.00
sob ZAPRTO	sob ZAPRTO

Dne 02.11.2018 bosta trgovini zaprti.

EVROPSKO PRIZNANJE KAKOVOSTI

VČLANITE SE V KLUB NAJBOLJŠIH!

Vključite se v evropske sheme kakovosti in dokažite kupcem, da delate dobro, da je vaš med višje kakovosti in z znanim poreklom. Pokličite na 01/729 61 29 Natašo Lilek ali pišite na natasa.lilek@czs.si.

Vsebinska tega promocijskega oglasa predstavlja le stališča avtorja in je v njegovi izključni odgovornosti. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za uporabo informacij, ki jih vsebuje to gradivo.